

Torsdagen den 19 november

Kl. 12.00–16.17

---

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:137

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:137 Försämrad hushållsekonomi och jobben

av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 1 december.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 18 november 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

§ 2 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:46 till civilutskottet

§ 3 Godkännande och marknadskontroll av fordon

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU5

Godkännande och marknadskontroll av fordon (prop. 2015/16:31)
föredrogs.

*Godkännande och
marknadskontroll
av fordon*

Anf. 1 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! I dag ska vi debattera TU5 *Godkännande och marknadskontroll av fordon*. Det mesta som står i betänkandet rör en proposition och en ramförordning från EU som Sverige måste anpassa sig till, och en stor del av det som står i betänkandet är mycket bra.

I arbetet i utskottet ställde vi oss i Moderaterna och Alliansen tveksamma till att regeringen och vänsterpartierna, och även Sverigedemokraterna, vill gå längre i reglerna angående traktorer än vad EU faktiskt kräver. De vill införa speciella regler för den nya traktortypen b, de traktorer som kan gå fortare än 40 kilometer i timmen. Det har visat sig att flera länder i Europa inte kommer att införa dessa regler, utan det är Sverige som kommer att införa dem som en särregel. Sverige planerar alltså att gå längre än vad EU kräver.

Man vill alltså begränsa traktorernas användningsområde så att de inte kan dra de tunga laster som andra traktorer i Europa får dra. Dessutom blir risken med dessa traktorer att om de drar tyngre laster kan de belastas med en överlastningsavgift. Dessa specialregler försämrar självklart konkurrenskraften för svenska lantbrukare jämfört med deras utländska kollegor.

Herr talman! Om dessa regler går igenom innebär det att när en lantbrukare i Sverige ska köra tunga transporter från åkern till sin gård får han inte använda sin nya traktor b utan måste i stället använda en traktor av a. Annars riskerar han både böter och överlastningsavgifter. Om lantbrukaren däremot tar sin gamla traktor a och kör samma lass klarar han sig undan dessa böter. En lantbrukare i Sverige kan inte använda sina traktorer på samma sätt och lika flexibelt som hans konkurrerande kollegor i Europa kan göra. Den svenska bonden kan bli tvungen att ha ytterligare en traktor som kan dra dessa extra tunga laster. Annars riskerar han böter och i värsta fall indraget körkort.

Sveriges bönder har det oerhört tufft ekonomiskt eftersom de betalar Europas högsta dieselskatt. Dessutom planerar regeringen att höja dieselskatten ytterligare.

Herr talman! Konkurrenskraftsutredningen för Sveriges lantbruk pekade tydligt på att många av de särregler som gäller för Sveriges lantbruk försämrar just konkurrenskraften. Konkurrensen är stenhård, och ändå föreslår fyra partier, Socialdemokraterna, Vänstern, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet, i dag att vi ska införa ännu fler särregler och avgifter för det svenska lantbruket. LRF har tydligt sagt nej till förslaget i remissvaren, men det väger tydligen lätt för dessa partier, som i dag planerar att införa särreglerna. De fyra partierna menar att reglerna kommer att försämma konkurrenskraften för Sveriges bönder, men de menar att åkerinäringen gynnas. Lantbrukaren blir tvungen att anlita ett åkeri för att köra sina vägtransporter. Partierna är medvetna om att de försämrar för landets lantbrukare trots att EU inte kräver detta.

Herr talman! Om nu inte lantbrukaren får dra sitt lass med traktor i Sverige kan han bli tvungen att anlita en åkerifirma eller köpa en egen lastbil. Det innebär i så fall att svenska bönder får betala den högre dieselskatt som regeringen föreslår för sina transporter då åkerierna inte har någon nedsättning för diesel alls. Om man vill stärka åkerinäringen i Sverige får det inte ske på bekostnad av det svenska lantbruket.

Herr talman! Åkerinäringen kan stärkas, men då handlar det om lägre skatter, bättre kontroller på våra vägar, att införa beställaransvar enligt riksdagens beslut, att se över företagsavgifter och att sätta upp alkobommar i hamnar och gränsstationer enligt riksdagens beslut. Men detta görs inte, utan i stället slår man mot landets lantbrukare.

Sveriges bönder måste få samma konkurrensvillkor som sina kollegor i Europa. Därför säger vi moderater och Alliansen nej till att införa dessa nya särregler för traktorer i Sverige. Vi ska självklart ha samma regelverk som övriga Europa men helst ännu bättre regler än övriga Europa.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Boriana Åberg (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 2 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Det regeringsförslag som vi i dag debatterar handlar om några förändringar som i princip är anpassningar till nya EU-förordningar, med några viktiga kompletteringar som är så att säga hemmasnickrade. Jag återkommer till dessa.

Först vill jag betona en principiell utgångspunkt. Centerpartiet tycker i grunden att det är bra att Europa anpassar sin lagstiftning på trafikområdet så att det blir så gemensamt som det praktiskt är rimligt. Det finns skillnader i infrastruktur, klimat med mera som gör att vi kan behöva nationella särregler, men utgångspunkten bör vara gemensamma bestämmelser.

Låt mig först ta upp den del av förslaget som handlar om traktorer och transporter. En ny EU-förordning kräver ny lagstiftning för traktorer. De indelas i traktor a och traktor b. Traktor b får gå lite fortare än dagens max 40 kilometer i timmen.

För att markera betydelsen av att framförandet av ett snabbare fordon kräver ökat omdöme och kompetens införs B-kortskrav enligt förslaget. Det kan vara rimligt. Däremot är vi av flera skäl emot förslaget att införa överlastavgift för dessa ekipage.

Det finns sedan länge en etablerad marknad för framför allt jord- och skogsbruket där traktorer används som dragare till transporter på väg. De är i regel kopplade till gårdens drift, och transportererna börjar eller slutar på åker eller i skogsmark. Det är ofta fråga om relativt korta transporter. Dessa transporter omfattas naturligtvis av allmänna trafikregler av olika slag inklusive maxlast och viktbegränsningar på broar etcetera. Transportfordonen är ofta utrustade med kraftiga däck för att klara olika markförhållanden, vilket ger relativt sett lågt marktryck på vägarna.

Nu föreslås att just de nya traktorerna, som går några kilometer snabbare, ska belastas med lagstiftning med överlastavgifter som inte tidigare har funnits. Lastvikterna ska nu granskas, och polisen ska få nya arbetsuppgifter. Man kan i dessa tider undra om inte tajmningen är något dålig. Om polisen till äventyrs har tid att befinna sig ute på landsbygden kan jag upplysa om att problemen med dieselstölder och stöld av traktorer och lastmaskiner är nog så stora. Där finns stora uppgifter.

Herr talman! Centerpartiet gläds åt att vi äntligen har fått en debatt om lantbrukets trängda ekonomi och vikten av att regelverket i Sverige anpassas så att bönderna kan konkurrera på lika villkor med övriga Europa. Men nu krävs det ett förverkligande i praktisk handling. Då duger det inte att i regelbyråkratiskt nit trycka in nya villkor för lantbrukets transporter bara för att traktorn går några kilometer snabbare!

Prot. 2015/16:30
19 november

-----
*Godkännande och
marknadskontroll
av fordon*

Herr talman! Den typen av lagstiftning kan ses som ett bra exempel på klåfingrighet och hur vi hanterar våra verktyg i kammaren på allra sämsta sätt. Nu är det upp till bevis. Vill övriga partier verka för likvärdiga konkurrensförutsättningar med övriga EU, eller ska till exempel danskt jordbruk få åka gräddfil genom att Sverige inför fler begränsningar än vad EU kräver?

Jag vill avsluta med några ord om en annan del av förslaget vi behandlar i dag, nämligen den om nya elcyklar.

Utvecklingen av cyklar med eldriven hjälpmotor är stark. Det nya fordonet med kraftigare motor, som kategoriseras som moped II med krav på hjälm med mera, blir en intressant nyhet på marknaden. De nya fordonen innebär att fler kan ta sig fram både längre och snabbare än tidigare med cykel.

Från Centerpartiets sida anser vi att dessa nya produkter innehåller många möjligheter för förbättrad hälsa och miljö i samhället. Men vi menar också att det finns anledning att följa utvecklingen med lite extra skarpa säkerhetsglasögon. Det är viktigt att den positiva trend för ökad cykelåkning som vi är inne i kan kombineras med en fortsatt förbättring av säkerheten.

Herr talman! Centerpartiet står bakom att likställa de nya starkare elcyklarna med moped klass II med hjälmtvång och förarbeviskrav. Utvecklingen får visa hur regler i övrigt kan behöva anpassas om skadeutvecklingen försämras.

Centerpartiet yrkar alltså bifall till förslaget i betänkande TU5 utom vad avser förslaget om ändring i lagen om överlastavgift, som vi yrkar avslag på.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 3 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! I dag ska vi fatta beslut om regeringens proposition om godkännande och marknadskontroll av fordon.

Propositionen har tillkommit i syfte att anpassa bestämmelser i enlighet med Europaparlamentets och Europeiska rådets förordning om godkännande och marknadskontroll av jordbruks- och skogsbruksfordon samt Europaparlamentets och Europeiska rådets förordning om godkännande och marknadskontroll av två- och trehjuliga fordon och fyrhjulingar.

Herr talman! Regeringens förslag har tillkommit för att en lagändring krävs i syfte att anpassa det nationella regelverket till de bestämmelser som följer av de två nya EU-förordningarna. Men regeringen stannar inte där utan föreslår egna tillägg och vill införa överlastavgift för den nya traktor som kör över 40 kilometer i timmen. Detta förslag är inte påkallat av de nya EU-ramförordningarna.

I sak innebär regeringens förslag att vi här i Sverige inte kommer att kunna dra samma nytta av den nya snabbgående traktortypen som man kan i övriga EU-länder. Med detta tar man bort en stor del av nyttan av ett fordon som skulle kunna bidra till en effektivare och lönsammare verk-

samhet för jord- och skogsnäringen i landet. Denna nya snabbgående traktor är något som branschen efterfrågar men som regeringen alltså inte vill att man ska kunna nyttja på samma sätt som jord- och skogsbrukare i övriga Europa kan göra. Dessa näringar kan då inte tillgodoräkna sig motsvarande effektivitetsvinster som deras europeiska konkurrenter kan göra. Detta är fel väg att gå.

Kristdemokraterna anser inte att vi ska belasta våra bönder och vår skogsnäring, som är i behov av de nya traktorerna, med extra kostnader för att transportera last. En överlastavgift begränsar nyttan av fordonets användbarhet.

I majoritetens betänkande kan man läsa att de föreslagna förändringarna görs i syfte att anpassa delar av det nationella regelverket på fordonsområdet till de nya ramförordningarna från Europeiska unionen. Tyvärr stämmer inte detta med de tilläggsförslag som regeringen föreslår.

Herr talman! De rödgröna partierna med stöd av Sverigedemokraterna föreslår svenska särregler som inte innebär en anpassning till övriga EU. I stället får de svenska bönderna nackdelar i förhållande till sina europeiska kollegor. Därigenom får de också sämre lönsamhet än motsvarande verksamhet i andra europeiska länder.

De svenska bönderna och åkerierna har redan tillräckligt med nackdelar i konkurrensen med andra EU-länder. Jag tänker här på bland annat högre miljökrav, dieselskatter, vägslitageavgifter och andra pålagor av olika slag.

Herr talman! Alliansens gemensamma reservation innebär att vi säger ja till regeringens förslag om ändringar i körkortslagen och i lagen om vägtrafikregister. Vi säger också ja till regeringens förslag om ändring i lagen om vägtrafikdefinitioner med utskottets lagtekniska justeringar.

Däremot yrkar vi avslag på regeringens förslag om ändring i lagen om överlastavgift. Regeringen föreslår här att den nya snabbgående traktorn ska omfattas av lagen om överlastavgift, vilket i praktiken kommer att begränsa fordonets användbarhet.

Jag vill påminna om att Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, har avstyrkt förslaget om överlastavgift.

Herr talman! Kristdemokraterna säger ja till harmonisering av reglerna enligt Europaparlamentets och Europeiska rådets förordning med mera. Vi reserverar oss mot att regeringen vill införa överlastavgifter som enda land i Europeiska unionen.

Likvärdiga regler mellan länderna är viktiga för att vi ska få en likvärdig och mer rättvis konkurrenssituation inom EU. Låt oss inte överbelasta de svenska bönderna med ännu mer negativ särbehandling!

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sten Bergheden, Erik Ottoson, Edward Riedl, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Göran Lindell (C).

Anf. 4 LEIF PETTERSSON (S):

Herr talman! Det här är ett betänkande som vi i stort sett är eniga om, men några randanmärkningar på de tidigare inläggen tror jag förtjänar att göras.

Till att börja med är det inte inom jordbruket den stora mängden traktorer finns i Sverige. Det är faktiskt bland åkerier, entreprenadföretag och andra maskinförare. Det är där den stora mängden traktorer finns. Det är de som kommer att dra den största nyttan av att få mer snabbgående traktorer. Det är inte jordbruket. Det är viktigt att komma ihåg.

Sten Bergheden får nog läsa på lite mer i regeringens budgetförslag innan han så kategoriskt dömer ut förslaget om att ge bönderna överkompensation för dieselskatten. Det är faktiskt vad som görs – en överkompensation för den ökade skatten på diesel just för jordbruket. Det är ett undantag från skattelagstiftningen.

Det här är inte en lag som ska gälla bara just nu. Just nu har vi en besvärlig situation för polisen, Göran Lindell. Men den här lagen ska ju gälla lång tid framåt. Då kan man inte komma dragande med sådana argument som att polisen har det så besvärligt just nu att man inte kan införa någonting. Vi i den här riksdagen skulle bli bakbundna om vi bara skulle reflektera över dagens situation, alltid och i alla sammanhang. Jag tror att vi skulle hamna i någonting väldigt konstigt då.

Men som sagt, vi är i stort sett överens om det här. Det är på en punkt vi skiljer oss åt. Det är en detalj, men den är i sammanhanget viktig.

Om man inte kör med överlast får man ingen överlastavgift. Är det av Gud givet att man ska köra med överlast för att man råkar vara bonde? Jag tror inte det. Jag tror inte att bönder måste köra traktorer med överlast, och framför allt inte snabba traktorer. Här försöker man göra en höna av en fjäder. Det är ungefär det man hittar på från Alliansens sida, för man kan ju inte vara överens om allt.

Låt oss titta på överlast. Hur ska man bedöma överlast? Jag vill först som sist klarlägga att jag anser att det inte ska få förekomma några överlast vare sig på traktorer eller på lastbilar. Det tror jag är en viktig utgångspunkt. Alltför tunga fordon sliter mycket mer på vägarna, och då får de ha hur breda däck de vill. Vi kommer inte ifrån att tyngre fordon sliter mer på vägarna.

I tider när mycket resurser måste läggas på underhåll av vårt vägsystem är det därför inte försvarligt att köra med överlast vare sig det handlar om gamla traktorer eller om nya traktorer som går fortare. Vi ska komma ihåg att det finns en gräns för hur sakta de nya traktorerna får gå, nämligen 40 kilometer i timmen, men det finns ingenting som säger hur fort de får gå. Några sådana bestämmelser finns inte. Att det bara skulle vara fråga om någon kilometer hit eller dit köper jag inte. Dessa traktorer kan nog gå ganska så fort beroende på att de kommer att användas i helt andra sammanhang än de nuvarande traktorerna. Det är därför en ny fordonstyp kommer till.

Det handlar om slitage på våra vägar och därmed också om trafiksäkerhet. Med färre överlastade fordon ökar säkerheten på vägarna. Det kommer vi inte ifrån. Så är det. Yrkestrafikutredningen, som arbetade för några år sedan, pekar på tre faktorer som ökar säkerhetsriskerna med överlast: onormala påkänningar på bärande delar i fordonet och släpvagnskopplingarna, försämring av den dynamiska stabiliteten och försämrade bromsegenskaper. Det är själva utgångspunkten för hela frågan om överlast, men allianspolitikerna verkar över huvud taget inte ha tagit till sig att det kan vara några problem med det.

Om man ska tolka en del av de inlägg som gjorts får man intrycket att vilka fordon som helst ska kunna köra med överlast och hur fort som helst, att det inte spelar någon roll att en långtradare har några tons överlast. Jo, det gör det. Det spelar jättestor roll. Vi kan inte ha den ordningen. Oavsett om det är fråga om traktorer som går i 70–80 eller om det är en lastbil som går i 70–80 måste vi bekämpa överlasterna totalt sett.

Kortsiktiga, populistiska ställningstaganden är vad allianspolitikerna ägnar sig åt i den här frågan.

Låt mig så ta upp själva avgiften. Det förslag som föreligger innebär inte att man ska införa överlastavgifter rakt av. De är tänkta för de nya fordon som ännu inte finns i vårt land. Det är inte traktor a som omfattas. Där blir det inga förändringar. I dag finns, om vi går till jordbruket, traktor a. Man använder traktor a utom, har jag förstått, när det gäller en del transporter av exempelvis betor i Skåne, då man anlitar åkerier och på det sättet får betorna till fabrik. Det tror jag även gäller andra transporter där mycket gods ska flyttas under kort tid. Då är det inte funktionellt att använda sig av traktorsläp, utan andra fordon måste användas. Där kommer den nya traktorn in. Men det finns, återigen, ingenting som säger att man behöver överlasta släpet, utan man kan köra med precis den last som är tillåten.

En lastbil med överlast som åker förbi en våg får betala, men det ska man inte behöva göra om man har en traktor. Jag förstår att åkerinäringen inte tycker att det är ett speciellt bra förslag. Åkerinäringen gynnas inte av att ett fordonsslag som är nytt i landet särbehandlas på det sättet.

Jag förstår inte hur de borgerliga kan ha en annan uppfattning. I andra sammanhang slår man på trumman för konkurrens på lika villkor och talar vitt och brett om åkerinäringens villkor. Ja, det försöker vi också göra. Vi tycker att det är viktigt att åkerinäringen ges samma villkor som de som de ska konkurrera med, i det här fallet nya, snabbgående traktorer. Åkeriföretagen kommer kanske till och med, som en del av åkerinäringen, att köpa in sådana traktorer. Det där om lika konkurrens och allt sådant kanske bara var läpparnas bekännelse när man upptäckte att det fanns andra kortsiktiga, populistiska saker att vinna.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Rikard Larsson, Teres Lindberg, Pia Nilsson, Jasenko Omanovic och Suzanne Svensson (alla S).

Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag vill till att börja med ta upp ett konstaterande som Leif gjorde, att andra entreprenörer kan använda traktorerna och att vi därför måste klämma åt verksamheten. Offret blir svenskt lantbruk, och det är just det som vi har lyft fram. Vi anser inte att svenskt lantbruk ska drabbas av de här reglerna. Vi tycker att vi ska följa de regler som övriga EU har.

Det andra som Leif tog upp handlade om att vi ska vara rädda om vägarna. Självklart är det så. Vi ska inte åka omkring med överlast, men problemet är att nu får bonden i stället ta den andra traktorn och köra sin tunga last med den. Han kan inte ta den nya traktorn med bättre fjädring,

bättre vägförhållanden och alltihop, utan han måste ta den äldre traktorn, för då åker han inte dit för överlast. Men han sliter på vägen precis lika hårt, så den argumentationen håller inte alls.

Vi vill att det ska vara självklart att svenska bönder kan använda den teknik och de möjligheter som finns, på samma sätt som andra bönder i Europa. De båda argumenten faller alltså rätt platt. Det var också anledningen till att vi skrev reservationen.

Bönderna är inte kompenserade fullt ut. I Sverige betalar vi fortfarande 2–3 kronor mer för diesel än vad man gör i Tyskland och Danmark.

Jag skulle gärna vilja fråga Leif: Hur kommer de nya reglerna att stärka konkurrenskraften för Sveriges bönder? Hur kommer de att förbättra möjligheten för svenska bönder att konkurrera med sina kollegor i Europa?

Anf. 6 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! För det första kommer svenska bönder inte att i någon större utsträckning köra på utländska vägar, utan det är i Sverige de kommer att nyttja de regler som finns.

För det andra vänder jag mig mot synen att vi ska ”klämma åt” någon när vi inför en överlastavgift. Vi ska inte klämma åt någon, utan vi ska i stället se till att vi inte har överlast. Det avgiften syftar till är just att få bort överlasterna, men det lyckas Sten Bergheden totalt bortse från.

Överlast är och förblir ett otyg. Oavsett om det är fråga om överlastade traktorer som går fortare än 40 kilometer i timmen eller om överlastade långträdare är det ett otyg. Det sliter mer på våra vägar; det kommer vi inte ifrån. I tider då vi behöver se över hur vi använder våra underhållspengar kan det inte vara försvarbart att köra sönder vägarna med överlast. Det måste även Sten Bergheden inse.

Det är också viktigt att inse att hastigheten har betydelse i sammanhanget. Det finns fysikaliska regler som visar hur vägslitaget går till. Då har hastigheten stor betydelse. Det är inte för inte som man sänker hastigheten över broar och på andra utsatta ställen där bärigheten inte är tillräckligt stor. Det beror naturligtvis på att vikten ihop med hastigheten spelar roll. Det tror jag att man måste betänka även i det här fallet.

Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag tar det en gång till. Ni har inte förbjudit att köra överlast med äldre traktorer eller a-traktorer, och du hävdar att de inte sliter på vägen, medan de nya traktorerna skulle slita mycket mer på vägen om de kör med överlast. Den argumentationen håller inte. Den visar bara på att Sverige vill ha särregler i förhållande till Danmark, Tyskland och andra länder som inte inför denna regel.

Vi har redan tuffa skatter. Vi har dieselskatten. Ni föreslår nya vägskatter för åkerinäringen, och de kommer också att drabba lantbruket och dess transporter.

På vägar, broar och liknande finns ofta angivet hur mycket de tål. Det måste alla förhålla sig till. Dessa lagar och regler gäller ändå. Det vi vänder oss emot är att Sverige när det gäller de nya traktorerna, som faktiskt har bättre vägegenskaper än de gamla traktorerna och bättre förutsättningar att transportera lass på ett säkert sätt – hela Europa använder sådana traktorer till att köra tunga lass med, vilket faktiskt är vad man normalt använder traktorer till – vill införa en överlastavgift, för att försämra eller ta bort

möjligheten för svenska lantbrukare att köra tyngre lass med nya och säk-
rare traktorer.

Hur stärker det svenska bönders konkurrenskraft att vi inför ytterligare särregler? Tillsammans med Miljöpartiet, Vänstern och Sverigedemokraterna vill ni införa dessa regler, tvärtemot vad LRF vill och tvärtemot vad man sa i utredningen om konkurrenskraft i lantbruket. Där sa man att vi redan i dag har för mycket särregler i Sverige.

Anf. 8 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Man måste naturligtvis göra en sammanvägning av vad som är rimligt och inte. Då har man gjort bedömningen att det inte är rimligt att införa överlastavgifter för de gamla traktorerna, för de sliter inte på vägarna på samma sätt, för de har lägre hastighet, helt enkelt. Det är hastigheten ihop med vikten som har betydelse. Det kommer vi inte ifrån.

Sten Bergheden säger att svenska bönder har en högre skattebelastning än andra. Ja, vi har ett högre skatteläge i Sverige än i andra länder, men vi har också ett annat välfärdssystem som ska betalas. Jag trodde att vi var överens om att detta var något bra. Åtminstone slogs ni medan ni var i regering för att vi skulle behålla en del av de sakerna.

Du och andra antyder att nya skatter är på ingång. Vi får väl se vad det blir av det. Än så länge har man bara tillsatt en utredning som ska titta på hur vägsplitageskatter ska kunna införas i Sverige. Det är den väg som hela det övriga Europa går och som kommissionen säger att man ska gå. Även här får vi kanske se någon form av harmonisering gentemot övriga Europa – inte så att vi ska ha samma skattesystem, men det är faktiskt denna väg som större delen av Europa går. Det återstår att se hur det blir.

Anf. 9 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Jag har ett konstaterande, och så vill jag ställa två frågor till Leif Pettersson.

Jag har försökt att säga att det var sällsynt dålig tajmning när det gäller polisens uppdrag, mot bakgrund av hur det ser ut i dag, men jag tycker ändå inte att polisen behöver ytterligare uppgifter. Det som blir följden av den här lagstiftningen känns inte som en rimlig prioritering. Därför konstaterar jag att följden av det Leif säger är att det ska vara en normal arbetsuppgift för polisen att väga traktorslöp på vägarna.

Leif Pettersson talar om de tunga lassen och beskriver att man i princip förstör vägar genom traktortransporter. Konsekvensen av ditt resonemang, Leif Pettersson, är rimligen att du även vill införa motsvarande avgift på traktorer som går långsammare än 40, det vill säga nuvarande traktor a. Jag kan inte se någon annan konsekvens av ditt sätt att beskriva problemet med överlast. Jag skulle vilja ha din kommentar till detta.

Slutligen beskriver du att oavsett däck är tunga lass ett oskick i det här landet som ställer till besvär. Då kommer osökt tanken på det arbete jag trodde att vi gemensamt höll på med för att tillåta tyngre fordon. Det skulle tillåta tyngre lass på lastbilar, som med rätt utrustning ger både bättre miljö och bättre ekonomi. Innebär detta att du också är emot den typen av förslag? Har Miljöpartiet smittat av sig så långt i de socialdemokratiska djupa leden vill jag beklaga det.

Prot. 2015/16:30
19 november

-----
*Godkännande och
marknadskontroll
av fordon*

Anf. 10 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Det sista behöver du nog inte vara orolig för, Göran Lindell! Där handlar det ju om en helt annan konfiguration på fordonen, med fler axlar och så vidare. Då får man ju ned vägslitaget. Då är det bara totalvikten som är intressant. Det är detta som Trafikverket nu tittar på när det gäller broar, vägtrummor och annat.

Där handlar det inte heller om överlast. Man kommer att tillåta 74 ton men inte 75. Kom ihåg det! Det handlar inte om överlast utan om att man ska ha lagliga laster. Också i det här sammanhanget måste vi väl vara överens om att överlast är ett otyg oavsett om man kör med traktor a, traktor b, lastbil eller vad det än är för fordon? Det kan inte vara en rimlig ordning att den som har några spänn över kan betala en avgift och sedan få ha business as usual. En sådan ordning kan vi ju inte ha!

Detta med polisen är en jämförelse som jag inte skulle vilja göra i den situation vi har i dag. Jag hoppas att Göran Lindell tycker likadant. Men sedan är det förstås polisens sak att kolla efterlevnaden av de lagar vi fattar beslut om i riksdagen. Det gäller allt, också vägtrafiken på alla områden. Sedan handlar det om vilka resurser polisen har till sitt förfogande. Kanske behöver polisen mer resurser till sitt förfogande för vägtrafikövervakning i framtiden. Det är mycket möjligt att det är så, men där är vi inte i dag. Det är inte detta vi diskuterar i dag, utan vi får se hur det ser ut i framtiden.

Som jag sa är det en sammanvägning som gör att traktor a inte får någon avgift.

Anf. 11 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! I sanningens namn: Om vi inför ett antal nya lagar och regler är rimligtvis avsikten att de ska följas, och då innebär det rimligen också nya uppdrag åt polisen. Med den reformtakt och de ambitioner att reglera det ena och det andra som finns här behövs det naturligtvis också bättre resurser till polisen. Frågan är dock om det är detta polisen ska syssla med. Det var det som var min fråga.

Leif Pettersson talar om lagliga laster. Det är klart att de blir olagliga om vi stiftar en lag emot dem, men än så länge är de lagliga. Det blir väldigt rörigt att jämföra den trafik som vi i dag redan har med 40-kilometers-traktorerna, som även fortsättningsvis kommer att vara lagliga, med överlast av helt andra typer.

Vi i Centerpartiet har uppfattningen att det system vi har i dag när det gäller lantbrukstransporter fungerar bra. Därför ser vi ingen anledning att i något slags klåfingrighet ha större ambitioner bara för att traktorerna går några kilometer snabbare. Det är den delen vi håller oss till. Vi kan inte blanda in hela resonemanget om last och överlast i fordonsparken totalt sett. Då har vi blandat korten lite väl mycket, tycker jag.

Anf. 12 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Jo, det är just detta vi måste göra. När vi inför fordon som kommer att kunna konkurrera med andra fordon som går fortare än 40 kilometer i timmen måste det vara samma regler som gäller för alla fordon.

Överlast är olagligt även på traktor a, fast det är ingen avgift på det. Det är ingen överlastavgift, men det är ändå inte lagligt att köra omkring med överlast.

Jag kan inte ha någon annan syn än att vi måste få bort överlasten över huvud taget i trafiken. De innebär nämligen stora trafiksäkerhetsrisker. Det gäller också för traktorer som går fortare än 40 kilometer i timmen. Det finns ingen övre gräns, Görän. De kan gå hur fort som helst – nästan. De kan gå betydligt fortare än 40 kilometer i timmen i alla fall.

Sedan handlar det om uppdrag till polisen. Ja, då får vi väl sluta stifta lagar i Sveriges riksdag. Då får ju polisen nya uppgifter hela tiden. Vill vi att någonting ska ske? Vill vi ha en ändring av lagarna? Vill vi tillföra någonting? Ja, då är det ibland polisens uppdrag att faktiskt se till att de lagarna efterlevs, och det gäller i det här sammanhanget. Ja, det kommer att vara polisens uppgift att även se till att traktorer som går fortare än 40 kilometer i timmen inte har överlast.

Anf. 13 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Vi ska försöka förenkla proceduren kring de olika traktorerna. Vi har i dag traktorer som åker max 40 kilometer i timmen. Det kommer nya traktorer i branschen som kommer att åka över 50 kilometer i timmen. Det är ett väldigt efterfrågat fordon för lantbrukare och andra som är i behov av det i sin vardag.

De nya traktorerna kommer att åka fortare. Självklart kommer de också att ta en högre last. I EU kommer dessa traktorer inte att beskattas med en överlastavgift, men i Sverige ska vi ha särregler. Vi ska ha en överlastavgift för att lantbrukare ska kunna frakta last.

Detta, herr talman, minskar lönsamheten. Konkurrensen blir inte på lika villkor. Frågan till Leif Pettersson är: Varför ska vi i Sverige fördyra och försvåra för våra lantbrukare när inte andra EU-länder har överlastavgift för just detta fordon?

Anf. 14 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Om Robert Halef för en sekund lyckas lyfta sig över lantbruket och tittar på hur de här traktorerna kommer att användas i vårt land tror jag att han ser att det kommer att vara betydligt fler företag än lantbruk som kommer att använda dem.

Ska vi då inte heller ha en överlastavgift för dem som fraktar krossat berg, exempelvis, med en traktor av det här slaget från en byggarbetsplats eller något annat? Ska vi inte ha överlastavgifter för dem som kör andra tunga laster med den här typen av fordon?

Detta är ett fullständigt orimligt ställningstagande. Dessa traktorer kommer också att användas inom jordbruket – ja. Se då till att inte överlasta dem! Då får ni inga avgifter. Det är väl inte några större problem med det. Det är precis som att man måste se till att man inte har överlast på lastbilar och precis som att man borde se till att man inte har överlast på a-traktorer. Överlasten sliter nämligen mer på våra vägar. Det är en trafiksäkerhetsfråga och ett trafiksäkerhetsproblem.

Jag tror faktiskt inte att det kommer att leda någon vart att föra en diskussion där man säger: Ja, men det här är inte så farligt. Låt dem få köra! Nej, det kan vi inte göra. Vi kan inte tillåta att den här typen av traktorer har överlast, oavsett om de används i lantbruk eller i annan verksamhet.

Anf. 15 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Svenska särregler som försvårar och fördyrar verksamheten, oavsett om det är lantbruket eller andra branscher, bidrar inte till utveckling och en bättre lönsamhet för branschen. Europeiska lantbrukare och andra branscher kommer att ha stor nytta av denna nya traktor, den nya fordonsmodell som kommer att få åka i en hastighet av över 50 kilometer i timmen. Vår näring kommer inte att få del av detta nya fordon på samma villkor.

Jag tycker att Leif Pettersson går händelserna i förväg. Låt oss pröva det här! Låt oss ha de här traktorerna under en tid och sedan återkomma, analysera och se om det finns ett behov av en överlastavgift! Jag tycker att vi bör vara mer försiktiga med ytterligare beskattning av näringslivet, som försvårar och gör det dyrare att verka i vårt land. När andra europeiska länder inte gör detta tycker jag att vi ska vara väldigt försiktiga med det. Jag tycker att vi ska avvakta, analysera och utvärdera. Jag tycker inte att vi, innan vi ens har fått traktorn på plats, ska påföra nya skatter och nya avgifter som gör det mindre verkningsfullt för dem som skulle behöva använda sig av denna nya traktor.

En näringsfientlig politik ska vi lämna åt sidan. Låt oss pröva! Ge dem chansen! Skulle det visa sig att de här traktorerna sliter på våra vägar, som du påstår, får vi ta ställning till det då.

Varför särregler utöver det som Europeiska unionen föreslår?

Anf. 16 LEIF PETTERSSON (S) replik:

Herr talman! Då kan man fråga sig: Varför särregler som missgynnar svensk åkerinäring? Det är nämligen vad man inför om man tillåter den här typen av överlast utan sanktionsavgifter, som åkerinäringen faktiskt har.

Svensk åkerinäring är väldigt noga när det gäller överlast. Om du kommer med ett överlastat timmersläp till en fabrik i dag får du inte betalt för din överlast. Om du har 68 ton på bilen och den bara får ta 64 får du inte betalt för de fyra extra tonnen. Man ska nämligen kunna konkurrera på lika villkor. Svensk åkerinäring är väldigt noga med att säga: Överlast sliter mer på våra vägar. Överlast är en trafiksäkerhetsfråga och ett trafiksäkerhetsproblem. Då måste samma sak gälla för de fordon som kommer att konkurrera med åkeriföretagen.

Det är inte en näringsfientlig politik – tvärtom. Det är en politik som säkrar konkurrens på lika villkor. Men Alliansen har svårt att inse att man ibland måste införa samma regler över hela fältet.

Sedan gäller det a-traktorer. Ja, det kanske skulle vara motiverat att titta på överlastavgifter även där, men det finns inte med i det här förslaget. Det finns inte med i förslaget av den enkla anledningen att man har gjort en sammanvägning och tittat på: Vad är rimligt att införa? Ja, det är inte rimligt att införa detta på det vi har haft tidigare. Men överlast är fortfarande olagliga. Överlast får man fortfarande inte ha.

Jag rekommenderar svenskt jordbruk att se till att man inte överlastar sina fordon.

Anf. 17 PER KLARBERG (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag godkännande och marknadskontroll av fordon, proposition 2015/16:31.

De föreslagna ändringarna handlar bland annat om en ny snabbgående traktor, traktor b, med en hastighet av högst 50 kilometer i timmen och ett nytt mindre eldrivet fordon med större motoreffekt som kan typgodkännas och tillåtas i trafik samt vissa viktbegränsningar som införs för vissa mopeder och motorcyklar.

Förslagen för traktor b känns rimliga. Traktor b kommer att omfattas av samma regelverk vad gäller överlast, kör- och vilotider och beskattning som lastbilar när de används för kommersiella godstransporter. Propositionen berör emellertid inte befintliga traktorer, som ju i vissa fall konkurrerar med lastbilar, vilket kan lugna Sveriges bönder.

Överlag är propositionen bra. Den är till stor fördel för Sveriges bönder, som kan genomföra snabbare transporter av sina grödor till och från spannmålsanläggningarna och sockerbruken med den nya typen av traktorer, b, som får framföras i 50 kilometer per timme.

Herr talman! Det finns alltså ingenting i propositionen som är till nackdel för Sveriges bönder – tvärtom. De får möjlighet att köra snabbare transporter med jordbruksmaskiner och slipper således i många fall köpa in lastbilar för dessa transporter.

Ändå väljer allianspartierna att lämna in en reservation som är rena nådastöten för svensk åkerinäring som bedriver lokala transporter. När det inte är sådd eller skördetid bedriver många bönder en, vill jag kalla det, illojal konkurrens mot lokala åkerier. Det kan vara vinterväghållning och anläggningsuppdrag eller lokala transporter av jordbruksprodukter. Bönderna kör med subventionerad diesel, de får köra med överlast utan att riskera böter och de har fasta inkomster i form av skörden som gör att inkomsterna för godstransporter inte behöver generera särskilt mycket pengar.

Redan i dag är situationen problematisk för många åkare, speciellt under lågsäsong för bönderna, då dessa konkurrerar med åkarna om lokala transporter. Skulle Alliansens förslag gå igenom, det vill säga att den nya traktor b, som kommer att få köra i 50 kilometer per timme, skulle få köra med överlast skulle det troligtvis innebära nådastöten för många lokala åkerier. Detta vill Sverigedemokraterna inte medverka till.

Med dessa ord yrkar jag bifall till propositionen i dess helhet och avslag på Alliansens reservation.

I detta anförande instämde Jimmy Ståhl (SD).

Anf. 18 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för ett intressant inlägg! Det är faktiskt så att överlastavgiften gäller för samtliga. Per Klarberg påstår i sitt inlägg att överlastavgiften inte gäller för lantbrukstransporter, vilket är felaktigt.

Varför vill ni införa hårdare regler för Sveriges bönder när vi redan står i en konkurrenssituation som är betydligt sämre för Sveriges bönder jämfört med Europas? I det läget vill inte ni att Sveriges bönder ska ha samma möjligheter som danska och tyska bönder, utan ni är beredda att backa upp Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna i att lägga på en överlastavgift för lantbrukets traktorer.

Jag vill ställa samma fråga till Per Klarberg som jag ställde till Leif Pettersson: Kommer det att stärka Sveriges bönders konkurrenskraft att vi går ett steg längre än Tyskland och Danmark i de här frågorna? Ska vi inte

i stället jobba för att ha lika villkor i Europa, så att vi har samma konkurrenskraft och förutsättningar för Sveriges bönder som för europeiska bönder?

Anf. 19 PER KLARBERG (SD) replik:

Herr talman! Svaret på frågan är ja. Jag ser ingenting i propositionen som skulle vara en försämring jämfört med hur det är i dag.

Jag glömde att ta upp en sak i mitt anförande. Jag bor i Trelleborgs kommun nere i Söderslätt. Där har vi Sveriges bästa åkermark med klass 10-jord. Vi har den fetaste jorden i hela Sverige, och den är ypperlig för att odla sockerbetor.

Om vi talar om trafiksäkerhet och bromssträckor för traktorer är det så att en traktor som kör i 40 kilometer per timme med last har en ungefärlig bromssträcka på 20 meter. Om man skulle öka hastigheten till 50 kilometer per timme förlängs bromssträckan med 50 procent till 30 meter. Om man dessutom tillåter överlast för traktorer som får lov att köra i 50 kilometer per timme skulle det innebära en ungefärlig bromssträcka på 40 meter för dessa ekipage, det vill säga samma bromssträcka som för en personbil som kör i 100 kilometer per timme.

Skulle vi kunna tänka oss att tillåta personbilar som kör i 100 kilometer per timme i tätort? Nej. Kan vi tillåta personbilar som kör i 100 kilometer per timme genom byarna? Nej.

Däremot vill ni tillåta traktorer med en lika lång bromssträcka som dessa personbilar har att fara i 50 kilometer per timme genom byar och städer med en bromssträcka på 40 meter. Det är ett trafikfarligt förslag som ni kommer med.

I detta anförande instämde Tony Wiklander (SD).

Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag hör ju tydligt hur Per Klarberg försvarar de här sämre reglerna för Sveriges lantbruk. Han lyfter upp bromssträckor, men nu är det så att det är precis samma bromssträckor som danska och tyska bönder kommer att ha. Det är också de som förmodligen kommer att leverera mat till Sverige med tanke på alla de särregler vi har infört för våra svenska bönder. I stället kommer vi att handla utländsk mat.

Det är också en märklig argumentation med tanke på att just de här överlastavgifterna, vilket tydligt framgår, gäller för traktor b. LRF har också tydligt talat om att man inte vill ha in detta, för det drabbar just svenska lantbrukare. Har LRF helt fel i sin analys? Har de missuppfattat hela frågan? Per Klarberg anser ju att detta är helt rimligt för Sveriges bönder att tåla gentemot kollegorna i Europa.

Jag trodde att vi var med överens över alla blockgränser här i Sveriges riksdag om att faktiskt jobba för bättre konkurrenvillkor för Sveriges bönder, så att vi kan börja producera och exportera mer svensk mat. Då är just sådana här signaler, regler och avgifter ett oerhört stort ok för Sveriges bönder.

Man fortsätter att lasta Sveriges bönder lite hårdare och hänvisar till att det är långa bromssträckor ute på landsbygden. Men jag tror att de flesta bönder inte kör så extremt fort så att de kommer att använda de långa bromssträckor som Per Klarberg pratar om. De flesta lantbrukare kör dessa

transporter från sin åker och in på sin gård eller mellan sina åkrar på allmänna vägar. Jag har inte samma problem när det gäller om Sveriges bönder kommer att klara av detta.

Kommer detta att stärka Sveriges konkurrenskraft? Har LRF helt fel?

Anf. 21 PER KLARBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag anser att ledamoten Sten Bergheden har helt fel. Han får det att låta som om svenska bönder i princip bara bedriver transporter mellan åker A och åker B.

Jag som bor nere i Söderslätt ser, framför allt nu på hösten, de tunga transporterna med betor som dönar igenom samhällena och är en ren livsfara för dem som bor i byarna och för barn som vistas kring vägarna. Dessutom har traktorföraren sämre sikt än vad en lastbilschaufför har. Ska man då ha traktorekipage farande genom byarna i 50 kilometer per timme med en bromssträcka på 40 meter?

Sten Bergheden hänvisar till Danmark och Tyskland. Men är det en ursäkt? Om man har idiotregler där, ska man då införa samma regler i Sverige?

Jag ser inte problemen som Sten Bergheden tar upp. Det finns ingenting i denna proposition som gör det sämre för svenska bönder jämfört med i dag. Tvärtom inför man en ny traktortyp som får gå i 50 kilometer per timme. Detta är jättebra. Varför kan man inte nöja sig med det och säga tack, vi är glada för att vi får köra i 50 kilometer per timme? Varför måste man dessutom slänga på en överlast?

Jag håller med Leif Pettersson till fullo när han säger att överlast är ett otyg, oavsett fordon.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 4 Ändring i lagen om vägtrafikregister

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU3

Ändring i lagen om vägtrafikregister (prop. 2014/15:143)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Senarelagt införande av redovisningscentraler

Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU4

Senarelagt införande av redovisningscentraler (prop. 2015/16:16)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU4
Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel (prop. 2015/16:32)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

*Obligatoriska
bedömningsstöd
i årskurs 1*

§ 7 Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU4
Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1 (prop. 2014/15:137)
föredrogs.

Anf. 22 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! I betänkandet om obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1 föreslås införande av just obligatoriska bedömningsstöd, i syfte att förbättra förutsättningarna för skolorna att tidigt upptäcka vilka elever som riskerar att inte nå vissa av kunskapskraven och därmed kan vara i behov av särskilt stöd.

Den svenska skolan måste helt klart bli bättre än i dag på att sätta in särskilt stöd tidigt. Denna fråga har fått stor uppmärksamhet de senaste åren, och Vänsterpartiet välkomnar att regeringen och utskottet på olika sätt vill förbättra förutsättningarna för det. Exempelvis är vi överens med regeringen om de pågående satsningarna på fler anställda i lågstadiet och förskoleklasserna, utökad specialpedagogisk kompetens och fler utbildningsplatser på specialpedagog- och speciallärarutbildningarna.

I likhet med Lärarförbundet anser vi dock att utgångspunkten måste vara att lärarna väljer ett bedömningsstöd eller använder sin egen kunskap och sina egna verktyg på ett sätt som passar den situation, grupp eller elev som är aktuell för tillfället. När de nya bedömningsstöden har tagits fram finns det en risk att många lärare upplever detta som ännu en börda som läggs på dem uppifrån och att politiken återigen visar misstroende mot och inte litat på lärarkårens kompetens och förmåga.

Förutom Lärarförbundet är Sveriges Skolledarförbund kritiska mot förslaget. Man anser att det är att börja i fel ände, som man bokstavligen har uttryckt det. Även Skolverket är i sitt remissvar oroligt för hur ett obligatorium kommer att tas emot, mot bakgrund av de senaste årens diskussioner om lärarnas arbetsbörda och uppföljningssystemets omfattning.

Vi menar att fortsatta satsningar på lärarnas kompetens och förutsättningar att använda sina kunskaper i praktiken är det bästa sättet för skolan att tidigt fånga upp och ge stöd till de elever som är i behov av särskilt stöd och som har halkat efter i skolan. Även Skolverkets utvecklande av bedömningsstöd och bedömningsunderlag är ett viktigt arbete som bör fortsätta.

Dock kan vi inte ställa oss bakom förslaget att obligatoriska bedömningsstöd ska tas fram, och därmed yrkar vi avslag på förslaget i betänkandet och bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att vi har en bra skola. Vi har en bra skola med många engagerade vuxna som i sina olika yrkesroller bidrar till lärande och kunskaper.

Vi har dock även utmaningar. Den senaste PISA-undersökningen, från 2012, visar att resultaten i den svenska skolan fortsätter att sjunka i bland annat matematik och läsförståelse. För första gången någonsin ligger Sverige nu under OECD-genomsnittet på dessa områden. Dessutom är det allt fler som inte når behörighet till gymnasiets nationella program.

Propositionen innehåller ett förslag till ändring i skollagen. Förslaget innebär att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för huvudmännen att använda bedömningsstöd i årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Precis som beskrivs i propositionen är syftet att förbättra förutsättningarna för att tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå de delar av kunskapskraven i svenska och svenska som andraspråk som avser läs- och skrivutveckling eller kunskapskravet i matematik samt elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, så att relevanta stödinsatser sätts in när så behövs.

Skollagen säger att det ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov och att barn och elever ska ges den ledning och den stimulans de behöver för att lära sig och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. För att lyckas med detta ska kommunerna fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Det finns redan i dag en kedja av verktyg för att följa upp och utvärdera det lärande och kunskapsinhämtande som sker i skolan. Om man befärad att någon elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som ställs ska eleven ges stöd, och om det inte hjälper ska åtgärdsprogram upprättas. Det är viktigt att stöd ges på det sätt och i den omfattning som krävs för att eleven ska ha möjlighet att nå de lägsta kunskapskrav som ställs.

Trots denna kedja av verktyg finns det skillnader mellan skolor och mellan elever i möjligheten att nå de uppställda kunskapsmålen. Därför är nationella bedömningsstöd redan i årskurs 1 så viktiga. De ger nämligen ökade förutsättningar för att stödåtgärder sätts in i tidiga år, så att eleverna inte riskerar att inte nå kunskapsmålen i senare årskurser. Stöden kan också bidra till att identifiera de elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt. Slutligen är de viktiga därför att bedömningarna görs utifrån ett nationellt och enhetligt bedömningsunderlag, något som bidrar till en likvärdighet i lärarnas bedömningar och även i det kollegiala arbetet mellan lärare.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det är vår skyldighet att sätta in alla de åtgärder som behövs för att ge alla barn och unga möjlighet att lyckas i skolan och ta sig vidare i livet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Prot. 2015/16:30
19 november

-----
*Obligatoriska
bedömningsstöd
i årskurs 1*

Prot. 2015/16:30
19 november

-----
*Obligatoriska
bedömningsstöd
i årskurs 1*

Anf. 24 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag vill inte förlänga debatten alldeles för mycket, men jag vill ställa en fråga till Gunilla Svantorp. På vilket sätt anser man att man litar på lärarkåren, lärarnas kompetens och den utbildning de ändå har gått igenom när man inför obligatoriska bedömningsstöd på det här sättet?

Som vi ser det är problemet i dag inte att lärarna inte har de verktyg som behövs för att kunna fånga upp elever tidigt. Problemet är inte heller att lärarna inte har den kompetensen. Problemet i dag är i stället att lärarna och skolans personal över huvud taget tvingas vara mer och mer administrativa och ekonomiska tjänstemän snarare än pedagogiska ledare och lärare. I stället för att få förtroendet att arbeta med den kunskap de besitter får de alltså arbeta med uppgifter som inte har med deras uppdrag att göra. På vilket sätt skulle detta underlättas av det obligatoriska bedömningsstödet?

Vi vet att det under de senaste åren har varit stora diskussioner om den administrativa bördan för lärarna. Vi har också haft mycket diskussioner kring att vi just måste lita på lärarkårens kompetens. Jag kan inte se att man gör det genom att införa obligatoriska bedömningsstöd, och jag vill att Gunilla Svantorp redogör för hur regeringen och Socialdemokraterna tänker i frågan.

Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman och Daniel Riazat! Detta förslag innebär inget misstroende mot personalen och lärarna i skolan. Det är i stället ett försök att rätta till det vi ser inte fungerar, nämligen att det skiljer så mycket mellan skolor och mellan elever.

Om man har bättre förutsättningar att göra likvärdiga bedömningar ökar också chansen att göra en bättre kvalitetsuppföljning. Det är det stora skälet till att vi nu tycker att det är viktigt att sätta in de nationella bedömningsstöden. Skolverket har också skapat en jättestor delaktighet i detta arbete genom att ha en enkät ute som vilken lärare som helst kan svara på fram till den 30 november, för att bidra till att bedömningsstöden ska bli så bra som möjligt.

Jag vill verkligen trycka på att detta absolut inte handlar om ett misstroende mot personalen och lärarna, utan det handlar om kvalitetsuppföljningen och möjligheten att se till att alla barn faktiskt får stöd mycket tidigare än i dag.

Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Gunilla Svantorp för svaret. Jag vill dock återgå till detta med vilket förtroende man har för lärarkårens kompetens.

Någonstans förstår jag absolut vad regeringen och övriga utskottet menar när det gäller att underlätta, att det ska vara likvärdigt etcetera. Det tror jag att vi alla kan ställa oss bakom. Frågan är dock om detta är att bemöta problemet från grunden eller om det är att lägga ett plåster på någonting som måste tas tag i från grunden. Lärare i dag vet nämligen vilka insatser som behöver sättas in, men de får inte göra det på grund av ekonomiska skäl.

Alla som har varit ute på besök i en skola – det räcker med en av alla skolor – vet att det är så det ligger till, att kompetensen finns. Det finns dessutom stödverktyg för lärarna för att kunna fånga upp tidiga problem hos elever etcetera. Men lärarna är fastlåsta i de väldigt snäva och fyrkantiga ekonomiska ettårsramar som kommunerna har. Därmed kan de inte sätta in de insatser som behövs.

Jag menar att det här ger en bild utåt av att nu ska det här underlätta. Men i själva verket kommer det inte att spela någon roll, för det som styr är inte det obligatoriska bedömningsstödet, utan det som kommer att styra också i fortsättningen är ekonomin, vilket i slutändan leder till att man inte visar förtroende för lärarnas yrkeskompetens. Det här menar jag inte att regeringen är ansvarig för, för det har pågått under en väldigt lång period. Men när ni är med och driver igenom detta är ni ansvariga för att det fortsätter att vara på det här sättet och att problemet inte angrips från grunden.

Anf. 27 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Daniel Riazat! Det är klart att det här är en viktig pusselbit för att komma till rätta med ett stort problem som ändå finns. Det viktigaste – det tror jag att vi är överens om eftersom vi är överens om det gemensamma budgetförslag som nu föreligger – är att vi tillför resurser till skolan, något som inte gjorts under flera år tidigare.

Regeringen är också tydlig med att man tänker följa upp det här mycket noga. När jag nu har chansen vill jag uppmana de lärare som kanske är lite tveksamma till detta att gå in och lämna synpunkter på Skolverkets hemsida. Där kan man tycka till och vara med och påverka det här arbetet så att det blir riktigt bra, och det är ju det vi vill.

Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Den svenska skolan har under en lång tid varit alldeles för dålig på att hjälpa och stötta eleverna när de är små, då hjälp och stöd gör som allra mest nytta. Många är de elever som först i högstadiet får stöd, och det är i de allra flesta fall alldeles för sent. Inte minst har jag i mitt yrkesliv som svensklärare på högstadiet sett hur det har kunnat vara möjligt att gå sex år i skolan med avsevärda svårigheter i läsförståelse utan att adekvat stöd har satts in. Det ska inte få ske i den svenska skolan.

Steg för steg får skolan nu tidigare kontrollstationer som underlättar för elever, lärare och föräldrar att mäta och bedöma hur väl eleverna hänger med i undervisningen och når de uppsatta målen i läroplanen. Och, herr talman, det behövs, framför allt eftersom det tydliggör skolans ansvar för att tidigare ge det stöd och den hjälp som eleven behöver i exempelvis matematik eller svenska. Tidigare stöd och hjälp ger fler elever en möjlighet att komma till sin rätt, utvecklas och nå målen.

Med dagens proposition, som vi nu debatterar, är det roligt att kunna konstatera att det nu finns en bred enighet om detta. Jag tror att jag talar för både mig och mina kollegor i Alliansen – Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet, eller kalla dem Liberalerna om ni vill – när jag säger att det obligatoriska bedömningsstödet från årskurs 1 i svenska och matematik var en av de absolut viktigaste delarna i den så kallade betygsöverenskommelse som Alliansen och regeringspartierna slöt i februari i år.

Prot. 2015/16:30
19 november

-----
*Obligatoriska
bedömningsstöd
i årskurs 1*

Jag välkomnar därför att även Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu ansluter sig till vår syn på vad som är viktigt i skolan, nämligen elevernas kunskapsutveckling.

Herr talman! Att det obligatoriska bedömningsstödet nu kommer på plats innebär att vi kommer att kunna säkerställa en likvärdig bedömning av våra elever. Det stärker lärarprofessionen. Men framför allt stärker det elevernas rätt att få extra stöd när det gäller läsförståelse och den grundläggande förståelsen i matematik. Inte minst kommer detta att vara till stor hjälp för det stora antal nyanlända barn som kommer att börja i den svenska skolan.

Jag välkomnar som sagt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet delar Alliansens syn att barnen ska få bättre hjälp i sin tidiga kunskapsresa. Men jag är samtidigt djupt oroad över att regeringen inte är beredd att göra de nödvändiga förändringar av förskoleklassen som vi i riksdagen har beslutat om. En tioårig grundskola skulle nämligen möjliggöra att detta stöd skulle kunna få ännu bättre effekt.

Herr talman! Jämfört med andra OECD-länder har Sverige en senare skolstart och mindre undervisningstid. Det bidrar till sämre läsförståelse, svårigheter inom matematik och sjunkande resultat. Att därför bara göra förskoleklassen obligatorisk, utan förändring av förskoleklassens mål och innehåll, är ett slag i luften. Det kommer inte att påverka barnens kunskapsutveckling nämnvärt jämfört med hur det ser ut i dag.

Däremot skulle barnen med en kombination av det obligatoriska bedömningsstödet och en tioårig grundskola enligt vår modell få bättre möjligheter och förutsättningar att tidigare bygga sig en mer robust kunskapsgrund att stå på. Tyvärr har regeringen inte förstått betydelsen av detta.

Men, herr talman, med tanke på att det inom både Socialdemokraterna och Miljöpartiet tidigare har funnits en historisk skepsis mot vår syn på kunskap i skolan finns det kanske en möjlighet att vi även når enighet i frågan om en tioårig grundskola och bättre stöd till eleverna i framtiden.

Jag vill verkligen betona att jag är glad att vi har kunnat hitta en överenskommelse som inkluderar detta bedömningsstöd för våra barn, och jag vänder mig till mina kollegor i Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det obligatoriska bedömningsstödet är ett enormt viktigt beslut, och framtiden kommer att visa hur viktigt det är.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Carlsson i Skövde (C) och Annika Eclund (KD).

Anf. 29 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, och jag delar Camilla Waltersson Grönvalls glädje över att så många av oss i dag är eniga om att stödja detta betänkande.

Herr talman! Regeringen har tre huvudprioriteringar när det gäller skolan. Den första är att utveckla skolan, bidra till kunskapsutveckling, bidra till elevers utveckling. Den andra är att göra skolan likvärdig och jämlik. Den tredje är att bidra till att stödja och satsa på läraryrket och lärarna. Kombinationen av dessa tre prioriteringar är viktig för att utveckla den svenska skolan. Den är än mer viktig efter åtta år av Alliansens misskötsel av skolan.

Herr talman! Det vi diskuterar i dag är obligatoriska bedömningsstöd. Den forskning som har gjorts i andra länder visar att de länder som ligger i framkant är länder, till exempel Finland, som satsar på stöd i de tidiga åldrarna. Det är viktigt. Och ska man kunna satsa i de tidiga åldrarna på de barn som behöver det måste man ha ett bedömningsstöd. Man måste kunna identifiera vilka barn som behöver stöd och i vilken omfattning så att stödet kan sättas in. Det är just därför det är så viktigt.

Resonemanget att om vi gör detta litar vi inte på lärarna är helt fel. Även om vi litar på lärarna och tycker att de gör ett utmärkt jobb är det viktigt att ha regelverk som garanterar att varje barn som behöver stöd får det stöd som hon eller han förtjänar. Det är bevekelsegrunden för regeringens proposition och det betänkande som vi debatterar i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Militära frågor

Militära frågor

Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU3
Militära frågor
föredrogs.

Anf. 30 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Vi behandlar i dag ett motionsbetänkande med ett brett perspektiv av militära frågor. Det är ett stort antal yrkanden vi ska ta ställning till.

Det är viktigt att vi försvarspolitiker tillsammans med departementet och Försvarsmakten lyckas optimera försvaret över hela linjen. Först måste vi ta ställning till de stora övergripande frågorna som anslag, mål och inriktning. Därefter kommer frågan om organisation. Hur ska försvaret strategiskt organiseras?

Här kommer vi till några centrala yrkanden i betänkandet: de om att svenska armén bör växa i storlek.

Armén, liksom försvaret i sin helhet, har genomgått transformationer som i grunden har påverkat verksamheten. Transformationerna av försvaret är en följd av olika beslut i denna kammare. Försvarets anslag har nominellt halverats, men försvarets förmåga har samtidigt tiodelats. Detta är kostnaden av alla omställningar.

När Berlinmuren föll skar denna kammare ned det svenska försvaret så till den grad att vi tappade all försvarsförmåga. Det var den så kallade strategiska timeouten. Det var att gå för långt, inser alla nu. Denna kammare gav sedan försvaret en ny inriktning i försvarsbeslutet 2004. Invasionsförsvaret skulle bli ett insatsförsvaret – eller som det ibland uttrycktes: Sveriges försvar börjar i Afghanistan. Att försvara Sverige mot en eventuell angripare blev alltså en sekundär uppgift.

Sveriges armé skulle omfatta tolv bataljoner som man skulle kunna sätta in var som helst i världen i fredsbevarande operationer. Uppgifterna blev enklare än i det tidigare invasionsförsvaret. Patrulltjänst och kompanistrid mot gerillasoldater var den naturliga målbilden. Det kan vara nog

så svårt att utföra i främmande länder och miljöer, men det är enklare system och en billigare verksamhet. Den svenska armén kom alltså att ingå i ett insatsförsvaret med väldigt begränsat omfång.

Det som sedan överraskade var att denna kammare lade ytterligare sparbeting på försvaret så att det lilla insatsförsvaret i dag saknar materiel för 50 miljarder kronor. Armén som skulle få en försiktig numerär om 13 000 soldater kunde inte fyllas med kontrakterade soldater, utan 7 000 tidigare värnpliktsutbildade fick fylla på för att armén skulle bli fulltalig. På detta sätt hade denna kammare försett Sverige med en dåligt rustad armé om tolv bataljoner.

Sedan kom rapporterna från Förvarsberedningen inför försvarsbeslutet 2015. Säkerhetsläget i vårt närområde hade försämrats. Vi Sverigedemokrater hade länge slagit larm om detta i debatten. Först att vakna bland de andra partierna var Socialdemokraterna, följt av Folkpartiet och Kristdemokraterna. I dag är alla åtta partier ense om att Sverige behöver ett invasionsförsvaret och att det svenska försvarets första uppgift är att försvara Sverige.

Dessa stora svängningar för inriktningen på Sveriges försvar är förödande. Vi visste sedan tidigare att säkerhetsläget snabbt kan förändras men att militär förmåga tar lång tid att bygga. Denna insikt är gammal och känd, och vi försvarspolitiker har hört den hundratals gånger. Varför struntade regeringarna i denna insikt? Det kommer att krävas stora ansträngningar för att tillräckligt snabbt ställa om försvaret till skydd av Sverige.

De staplande första stegen är tagna. De övergripande målen för försvaret har nu satts högt av denna kammare, men försvarsanslaget är oförändrat. Eller om man ska vara noga: Avräknat inflationen har denna kammare sänkt försvarsanslaget med 200 miljoner kronor.

Det duger inte. Försvarsanslaget måste höjas rejält. Ett invasionsförsvaret är betydligt mer komplext än ett insatsförsvaret. Det ska stå emot en avancerad motståndare. Invasionsförsvaret är ett system av system av system. Markstridskrafterna i fältarmén ska omstruktureras för att kunna strida i brigadformat. Brigadformatet har alla relevanta förmågor samlade och är anpassat för avancerad strid.

Jag är glad över att alla åtta partier åter vill ha ett invasionsförsvaret byggt på bland annat brigadstridsförmåga. Men problemet är att när vi pusslar ihop våra markstridskrafter kan vi bygga bara två brigader. Två brigader är alldeles för lite för att försvara Sverige. Och hur ska vi gruppera två brigader i vårt avlånga land? Det säger sig självt att om vi ska ha ett invasionsförsvaret måste armén ha fler brigader än två.

Sverigedemokraterna föreslår en armé om åtta brigader, sju mekaniserade brigader och för Stockholm en stadsskyttebrigad. Vi anser att det är den lägsta nivån för den svenska armén. Jag utgår från att övriga sju partier håller med om att två brigader är för lite för armén.

Vi måste vakna nu. Ska vi bygga ett invasionsförsvaret måste vi skjuta till pengar på en gång. Det duger inte att vi är det Östersjöländ som satsar minst på försvaret.

En sak är vi dock ense om. Vi ska ha ett invasionsförsvaret för att skapa en tröskel mot ofred. Det ska vara mycket besvärligt och oerhört kostsamt att ta eller kränka svenskt territorium. Det är innehållet i en tröskeleffekt.

I händelse av avancerade angrepp på vårt land, med andra ord i händelse av att Sverige dras in i ett fullskaligt krig, ska vi trots alla därpå följande svårigheter kunna möta och hejda eller avvärja angreppen. Vi måste konstatera att tröskeeffekten endast består av villkoren i fullt krig. Vad Försvarsmakten klarar i fred saknar betydelse för tröskeeffekten.

Detta leder oss fram till en viktig slutsats: Vi försvarspolitiker måste lägga om rodret igen och börja tala om försvaret i händelse av krig.

De senaste åren har begrepp som "fördröjningsstrid" och "att ersätta förluster" varit förbjudna i försvarsdebatten. Det måste vi ändra på.

När vi krigsanpassar försvaret och talar om vad försvaret klarar i händelse av fullt krig bygger vi en tröskel. Då verkar vi för freden.

Som det är nu, när vi har fredsanpassat försvaret och talar om vad försvaret klarar i fred, bygger vi ingen tröskel. Då verkar vi inte för freden. Låt oss därför för fredens skull hädanefter tala om det krigsanpassade försvaret.

En annan gammal lärdom som vi har glömt är försvarsövningarnas betydelse. Förband som inte är tränade har mycket låg förmåga. Vi föreslår därför regelbundna krigsförbandsövningar av minst en brigad per år, helst två brigader per år.

Anf. 31 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Vänsterpartiet har inte lagt fram några motioner under denna punkt. Det är nog en händelse som ser ut som en tanke, vilket nog kommer att framgå av mitt inlägg strax.

Men jag vill ändå yrka bifall till en motion, nämligen Miljöpartiets motion om motköpsaffärer. Någon måste göra det också.

Jag anser att en reglering av och insyn i försvarsindustrins motköpsaffärer bör realiseras. Då försvarsindustrins motköpsaffärer har betydande samhällspåverkan är det enligt min mening lämpligt att regeringen tar initiativ till att utreda frågan om motköp och dess konsekvenser samt presenterar förslag som reglerar industrins användande av dessa motköpsuppbygg. Jag yrkar således bifall till reservation 7 under punkt 8.

Sedan vill jag debattera detaljstyrning, som utifrån min erfarenhet som kommunstyrelseordförande under sexton år är något av det värsta politiken kan ägna sig åt. Det är av ondo, konstaterar inte bara jag med min erfarenhet utan även Riksrevisionen.

Det intressanta är att jag tror att alla partier höll med om vådan av detta i den debatt på Försvarshögskolan som försiggick dagen innan försvarsutskottet började behandla betänkandet.

Ändå finns det motioner om att

- hemvärnets fordonspark bör förnyas så att terrängbil 11, 13 och 20 kan fasas ut
- hemvärdet bör förses med granatkastare, pansarvärnsrobot och brolägningsförmåga
- luftförsvaret bör återintegrera ett taktiskt radiosystem (Taras) för att realisera ett eget Link 16-liknande nät, där vi sedan kan välja nationellt krypto eller Natokrypto

- Försvarsmakten bör köpa tillbaka miniubåten HMS Spiggen så att den antingen kan bli övningsobjekt eller placeras på lämpligt museum
- fältkängorna bör putsas längs med sömmarna.

Nej, det sista var mitt eget tillägg, men de förstnämnda är autentiska motio-
ner från Sverigedemokraterna. Om detta inte är politisk detaljstyrning vet
jag inte vad detaljstyrning är. Var är förtroendet för den professionella or-
ganisationens förmåga?

Vad händer när man detaljstyr? Jo, då försummas ofta den strategiska
styrningen. Fel beslut riskerar att fattas då det är svårt för politiken att se
hela det komplexa sammanhanget. Men framför allt, och det är det värsta,
riskerar en professionell organisation som detaljstyrts att tappa energi och
kreativitet och bli allt mer passiv och avvaktande inför nästa hugskott eller
detaljstyrning.

Min fråga är: Varför gör ni på detta viset?

Anf. 32 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Detta rör ett så kallat motionsbetänkande. Det är den upp-
finningsrikedom som kammarens ledamöter besitter och som har anknyt-
ning till det försvarspolitiska området. Det är alltså, om ni ursäktar ut-
trycket, både hackat och malet och litet och stort.

Utskottet har likväl presterat två tillkännagivanden, som jag bedömer
att regeringen med kammarens stöd så småningom kommer att ha att be-
akta.

Det ena handlar om vikten av att se över handläggningen av de miljö-
ärenden som berör våra militära övningsfält. I dag är en stor andel av våra
övningsfält föremål för olika sorters miljöprovningar, och det dyker upp
begränsningar, herr talman, med avseende på Försvarsmaktens använd-
ning av dessa områden.

I det inriktningsbeslut som riksdagen antog före sommaruppehållet be-
tonas att det enskilt viktigaste under den kommande försvarsbeslutsperio-
den är att öka den operativa förmågan.

Herr talman! En nödvändig förutsättning för den målsättningen är
bland annat tillgången till militära övningsfält. Därför är det ett mycket
viktigt påpekande som utskottet gör, om än en smula detaljerat, Stig Hen-
riksson.

Det andra tillkännagivandet handlar om vikten av att Sverige under de
kommande mandatperioderna prioriterar den långgräckviddiga bekämp-
ningsförmågan.

Militärstrategiskt är Sverige inte någon halvö, herr talman, utan en ö.
Innebörden av detta är att den eventuella motståndare som vill oss illa be-
höver komma över vatten eller möjligen i luftrummet ovanför vatten. Det
är när motståndaren befinner sig där som han eller hon är som mest gripbar
och enklast att bekämpa för ett svenskt militärt försvar.

I det sammanhanget blir möjligheten att tidigt möta en fiende med våra
vapen av särskild betydelse. När en eventuell motståndare har klivit i land
på det svenska landterritoriet, herr talman, blir han eller hon väsentligt svå-
rare att hantera.

Herr talman! Jag ska kort kommentera några av de saker Mikael Jansson tog upp. Han utbrast inledningsvis att det är denna kammare som genom sina olika beslut har sett till att Sverige nu har tappat ”all försvarsförmåga”.

Jag tillhör inte de politiker som brukar skönmåla, som det heter, i beskrivningen av det militära försvaret, men jag tycker att det är viktigt att säga att Sverige visst har förmågor på olika sätt och till viss volym.

Mycket har försvunnit, men i processen bedömer jag att försvarspolitik och även Försvarmakten som myndighet har sett till att vidmakthålla kompetenser inom alla olika områden som utgör ett militärt försvar. Därmed har man försäkrat sig om möjligheten att i ett förändrat omvärldsläge kunna växa kvantitativt.

I den meningen har Mikael Jansson helt rätt. Det vi nu ser framför oss är inte en tid av fortsatta nedskärningar eller nedläggning av regementen och flygflottiljer i det här landet. Det är, herr talman, en tid av ökande svensk försvarsvolym med större operativ förmåga.

Samtidigt gav Mikael Jansson de internationella operationerna en känga. Jag kan inte instämma i hans påstående att just internationell verksamhet är en billigare och enklare verksamhet. Jag tror att den är nog så dyr och många gånger nog så komplex, när man befinner sig långt bort och måste anpassa sig till de insatsregler och rules of engagement som sätts upp länder emellan.

Visst har fokus på internationella insatser gjort att vi har glömt och till en del prioriterat bort nationella förmågor. Men min bedömning, herr talman, är att om Sverige inte hade deltagit i den internationella verksamheten under 90-talet och 00-talet hade våra förmågor i dag varit ännu sämre än de är.

Herr talman! Stig Henriksson uppehåller sig gärna och ofta vid frågan om detaljstyrning i försvarspolitik. Jag tycker att Stig Henriksson har rätt i många saker. Hans uppräknade var närmast skrattretande när det gäller graden av detaljer.

Samtidigt ska man inte bortse från att detta är ett mycket speciellt område. Det militära våldsmonopolet i händelse av väpnat angrepp har alltid gjort att demokratier har sett till att knyta nära band mellan det militära försvaret och de politiska huvudmännen.

Ett exempel – om jag ska ta något av alla – är den skrutinisering som i den amerikanska kongressen genomförs varje år av också mycket små materielprojekt. Vi har det faktum att talmannen i folketinget i Danmark faktiskt sitter i hemvärnets styrelse. Alltihop är uttryck för vikten av folkförankring av ett militärt försvar, och det är viktigt att komma ihåg.

Inte alla gånger då politiker agerat under mina år i försvarsutskottet, herr talman, har det blivit helt galet. Ett mycket bra exempel på detta tycker jag är helikoptern Black Hawk NH90, som varken Försvarmakten eller industrin tyckte att det var någon egentligen idé att anskaffa. Men det är den helikoptern som nu, några år senare, mer eller mindre ensam bland våra medeltunga helikoptrar genererar verklig förmåga. Se där, herr talman, ett beslut som krävde politisk energi!

(Applåder)

Anf. 33 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tycker först och främst inte att detta med övnings- och skjutfält är detaljstyrning. Det börjar i alla fall närma sig den nivå vi bör ägna oss åt. Men framför allt vill jag påstå att det ytterst naturligtvis är politiken som har tolkningsföreträde för hur och vad man lägger sig i. Om ett område inte har skötts tillräckligt väl tycker jag att det är fullt rimligt att man går djupare än man annars skulle göra. Just den helikopterfråga som Allan Widman tar upp är ett mycket bra exempel på att det finns tillfällen då man ska göra just det.

Allan Widman säger att försvaret är ett mycket speciellt område. Jag skulle vilja säga att jag håller helt med om det – fast kanske inte på samma sätt som Allan Widman avser. Jag vill mena att detta nästan är mer komplext än de flesta politikområden, vilket gör detaljstyrningen farligare. Det är ju väldigt svårt att överblicka alla konsekvenser – när man säger ”150 man på Gotland” eller något sådant – och allt vad det för med sig, både övnings- och skjutfält, logering och allt vad det kan vara. Det visar att det kanske inte alltid blir så bra.

Jag håller med om det viktiga med folkförankring, fast där tycker jag kanske att värnpliktsdiskussionen passar bättre än detaljstyrningen.

Jag tycker att det är allvarligt att varken försvarsministern eller Försvarsmakten exempelvis kan tala om vilka budgetkonsekvenserna är av de 6 000 vakanta befattningar som vi hade förra årsskiftet. Det är ingen som kan svara på det. Det tycker jag att man skulle kunna göra mycket bättre.

Anf. 34 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tog Black Hawk NH90 som exempel på föredömligt politiskt agerande. Vi har beställt andra helikoptrar, bland annat i början av 2000-talet, som väl också präglades av stort politiskt engagemang men som inte har blivit lika bra, så det är alldeles riktigt att man ibland träffar rätt och ibland inte gör det.

Jag kan också hålla med om att Försvarsmakten – i det att det är en så komplex verksamhet, ett system av system som i sig består av ännu fler delsystem – är mer grannlaga att intervensera. Min bedömning är ändå att när vi kommer till de systemkritiska frågorna har politiken varit mer varsam och lyssnande mot den militära professionen.

Men ibland blir det politisk kortslutning i dialogen mellan Försvarsmakten och politiken. Det inträffade i samband med inriktningsbeslutet när det gäller Gotland, herr talman. Försvarsmakten ville inte ens höra talas om någon form av fast närvaro på Gotland. Samtidigt fanns det en stor och bred politisk enighet om att det ur många säkerhetspolitiska utgångspunkter för Sverige var viktigt att ha just detta.

När då systemen inte förmår kommunicera med varandra landar vi i att vi nu har stridsvagnar – det är nog så bra – och mekaniserade förband på ön. Men, herr talman, med referens till diskussionen om långräckviddig bekämpningsförmåga är det förbandstyper som får effekt bara när en eventuell motståndare har stigit i land på Gotland. Vad vi hade behövt var naturligtvis långräckviddiga vapen som kunde möta honom eller henne tidigare.

Anf. 35 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att politiken skulle ha formulerat sig i termer av ett uppdrag om att öka försvarsförmågan på Gotland och ställa nödvändiga resurser till förfogande – och sedan överlämna till professionen att göra det bäst inom givna ramar. Vill de inte verkställa det – trots att det är tillsagt – ska man helt enkelt byta ut ledningen, väldigt osentimentalt. Men jag förutsätter att de hade gjort det.

Det är populärt att alltid hänvisa till auktoriteter. Jag har tidigare använt Riksrevisionen, men jag ska även använda forskningen – man väljer alltid den forskning som man tycker passar in i ens argumentation. Det stod häromdagen i tidningen om Katarina Gospic, som är läkare och hjärnforskare och har studerat detta med ledarskap. Jag läser innantill:

”Ett annat vanligt misstag som ledare gör är att detaljstyra arbetet och därigenom begränsa medarbetarnas självständighet och inflytande. Det ger signalen att man inte litar på personen och att den individuella prestationen inte spelar någon roll. När vi själva får hitta lösningar och strategier får vi en ’belöningsdusch’ som ökar motivationen.”

Benägenheten att använda mikromanagement är mycket stor och inte alldeles okänd i de här frågorna.

Anf. 36 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag har redan principiellt instämt delvis i den kritik som Stig Henriksson riktar mot relationen mellan politik och myndighet just på försvarsområdet. En gång i tiden präglades den militära försvarsverksamheten mycket tydligt av något som på den tiden kallades uppdragstaktik: Man satte upp ett mål och lät sedan underlydande hitta de metoder och medel som behövdes för att förverkliga och uppnå det målet.

När det gäller politikens förhållande till myndigheten och myndighetens ledning till dem som finns längs ut på linjen tillhör även jag dem som saknar just den uppdragstaktiken.

Anf. 37 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Militära frågor – frågor från den allmänna motionstiden – diskuteras i kammaren i dag. Det känns som att de här motionerna har blivit än mer aktuella sedan de skrevs, med tanke på den utveckling vi har i Europa och världen just nu, ännu mer på de senaste dagarna.

Det får mig att reflektera lite över den förändring som sker i samhället. Mitt liv har väl passerat ungefär halva, och jag kan tänka på hur jag var i min ungdom, när jag tog studenten 1990. Det var en tid när Berlinmuren föll, och vi upptäckte i Sverige på något sätt att vi inte hade blandekonomi utan hade haft marknadsekonomi hela tiden – det var bara i studieböckerna som det stod något annat.

Jag gjorde min värnplikt vid den här tiden. Det var i slutet av det kalla kriget. Det var ett militärsystem eller en försvarsmakt som jag kanske upplevde byggde på 40-, 50- och 60-talets förutsättningar. Jag tyckte att det var ganska omodernt.

Det fanns en framtidstro. Det var EU. Det var fredstanken. Det var internationella insatser för Försvarsmakten. Men nu, när jag står här i kammaren 25 år senare, är det en helt annan bild som dyker upp framför mig. Det kan förändras ganska fort.

Vi har pratat om Ukraina och hybridkrigföring, hur det har förändrats. Terrorhotet är naturligtvis aktuellt under de senaste dagarna och har varit aktuellt under ganska lång tid. Vi har förändringarna kring Östersjön, med det övningsområde som finns där, som gör att olika försvarsmakter möts. Det blir en osäkerhet som gör att vi får ställa högre krav på den svenska Försvarsmakten.

Samtidigt tror jag att det är viktigt att säga, även när vi försvarspolitiker diskuterar: Bombningar är inte lösningen på alla problem i världen. Det är fortfarande så att demokrati, öppenhet, frihet och medmänsklighet på något sätt gör de långsiktiga lösningarna. Det tycker jag att vi alltid ska ha med oss. Det är klart att frihandelsdiplomati är viktigt då. Ibland måste även militära maktmedel tas till, men på lång sikt tror jag att friheten och demokratin är det absolut viktigaste.

Vi tog ett försvarsbeslut här i kammaren före sommaren som innebär stora förändringar. Vi stärker den svenska försvarsförmågan, vi ökar den operativa förmågan i våra krigsförband och vi höjer vår tröskelförmåga. Det är viktigt att säga att det var många partier som stod bakom det. Vi går också till ett nationellt försvar som vi bygger upp.

I det motionsflöde som vi har att ta ställning till kommer också övningsfälten upp till diskussion. Om vi ska höja förmågan i våra svenska krigsförband är det viktigt att vi kan öva och att vi har tillgång till våra övningsfält på ett klokt sätt. I framtiden kommer det kanske att vara svårt att öppna upp nya övningsfält. Då är det oerhört viktigt att vi värdar dem som vi redan har, även med tanke på den miljöprovning som finns kring dem.

Den tidigare regeringen kämpade under åtta år med dessa frågor. Uppenbarligen har ingenting hänt. Nu har vi en ny regering, och jag hoppas att den regeringen presterar på detta område, så att vi får tillgång fullt ut till de övningsfält som vi har.

När det gäller det nationella försvaret har vi ofta talat om att skalförsvaret är viktigt för oss. Då är den satsning på luftvärn för att kunna förstärka våra fartyg och våra Gripenplan, som görs i det försvarsbeslut som har tagits, naturligtvis viktig. Då finns det också skrivningar om långräckviddiga bekämpningsmedel. Det är viktigt. Det ligger precis i linje med det försvarsbeslut som har tagits. Det är bra att vi tydliggör för regeringen att det är viktigt att vi går vidare med detta.

Dessa saker har hanterats helt i enlighet med det försvarsbeslut som Sveriges riksdag har tagit.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 38 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande FöU3.

Vi ska nu behandla ett motionsbetänkande från allmänna motionstiden. Det innehåller 51 olika yrkanden. Det handlar om materiel, övningsverksamhet, Försvarsmaktens anläggningar med mera.

Vidare finns det två tillkännagivanden. Det ena handlar om miljöprovningen av skjutfält, vilket min kollega Jan R Andersson kommer att ta upp sedan.

Det andra tillkännagivandet handlar om långräckviddiga bekämpningsmedel och att det ska vara prioriterad materiel kommande mandatperioder.

Förmågan till långräckviddig bekämpning är viktig och skulle dessutom lägga en ny förmåga till försvarets existerande verktyg och bör i så fall vara en prioriterad materiel fråga. Det ger en möjlighet, som Allan Widman förklarade här tidigare, att slå mot en eventuell angripares fasta anläggningar och på så sätt försvaga anfallskraften mot Sverige. Vapensystemet kan användas på flygplan och båtar, och det svenska Jas Gripen-systemet har redan testats för att kunna bära så kallade kryssningsrobotar.

Herr talman! Försvarsuppgörelsen som slöts mellan regeringen och Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna innehåller bland annat tre särskilda prioriteringar, nämligen en satsning på försvarets basplatta, förstärkning av Gotland och en stärkt ubåtsjaksförmåga. I övrigt utgår uppgörelsen från de fem prioriteringar som Försvarsmakten själv angav för att stärka Sveriges försvar här och nu.

Försvaret är inte alls så dåligt som Mikael Jansson låter påskina. Jag tycker att det är rätt skämmigt att stå och säga så. Vi har ett bra försvar. Det är kanske inte jättestort just nu, men det är vasst, och vi har mycket duktiga militärer.

Slutligen innefattar uppgörelsen också en viktig utredning om en hållbar personalförsörjning, framtidens materielförsörjning och materielanskaffningar. Perioden bortom 2020 innebär stora utmaningar när det gäller materielbehov som kommer att kräva stora ekonomiska resurser. Därför är det viktigt att behovet utreds grundligt.

Försvarsuppgörelsen var ett första viktigt steg för att stärka försvaret i en osäker tid. Vi ser dock inga tecken på att säkerhetsläget i Sveriges närområde kommer att förbättras, snarast tvärtom. Konflikten i Ukraina har permanentats, och Ryssland har fortfarande ett aggressivt och offensivt beteende i Östersjöregionen.

Vi har nu sett vad som har hänt i Paris, och vi vet inte alls vad som kommer att ske i fortsättningen.

Försvarsuppgörelsen innebär ingen slutpunkt i försvarspolitiken utan i stället en startpunkt för att stärka det svenska försvaret.

Herr talman! Sverigedemokraterna vill, som vi hörde tidigare, återupprätta det gamla invasionsförsvaret. Jag tycker att vi ska ha ett närförsvär här och nu. Det gamla invasionsförsvaret är inte svaret på dagens och morgondagens lösningar. Det som också är anmärkningsvärt är hur SD vill detaljstyra, bland annat när det gäller hur försvaret ska agera. De säger till exempel att det ständigt ska vara två patrullfartyg till sjöss, ett i Östersjön och ett i Västerhavet. De anger även exakt vilka pjäser som ska köpas in. Nu är det inte vi som exakt anger om det är pjäs A, B eller C som ska inhandlas; det är FMV som sköter det. Det ska vi nog vara glada för.

Sverige behöver förstärka försvaret i en orolig tid. Det ska göras genom att man har fokus på ett försvar som präglas av kompetens, flexibilitet och hög beredskap, ett försvar som kan möta traditionella militära hot men även möta de utmaningar som den moderna krigföringen innebär, samt en

koordinerad användning av militära och civila verktyg i ett läge där gränsen mellan krig och fred alltmer suddas ut.

Därför måste jag säga igen att jag blir ledsen och upprörd när man svartmålar det svenska försvaret. Stå tvärtom upp för våra män och kvinnor som är i försvaret och våra män och kvinnor som är utomlands! Därför har vi det gula märket på oss. Heder till vårt försvar och våra militärer.

I Sverigedemokraternas motion finns det också angivet att nio Helikopter 10 ska överföras från försvaret till Kustbevakningen. Det är inte någonting som Kustbevakningen önskat och vill ha. Det är därför mycket märkligt.

Herr talman! När det gäller samarbetet med Nato visar tyvärr Sverigedemokraterna desto mindre engagemang. Parallellt med att det svenska försvaret stärks måste vi också öka samarbetet med Nato. Det är ingen hemlighet att Moderaterna vill se ett svenskt Natomedlemskap. Stödet ökar också för detta, såväl i riksdagen som bland allmänheten. Ett Natomedlemskap skulle på allvar stärka Sveriges säkerhet genom Natos gemensamma säkerhetsgarantier.

Tyvärr ser Sverigedemokraterna inte fördelar med ett svenskt Natomedlemskap utan har vid flera tillfällen sagt att det är viktigt att inte reta upp Ryssland. Den Natoskepsis som finns hos Sverigedemokraternas ledning delas dock inte av deras sympatisörer. Opinionsundersökningar visar att en övervägande majoritet av dem som kan tänka sig att rösta på Sverigedemokraterna faktiskt är för ett medlemskap i Nato.

Herr talman! Vi moderater och Alliansen vill ha en öppen och transparent marknad när det gäller försvarsmateriel, och då speciellt vid export. Det är då olyckligt att S- och MP-regeringen har valt att lägga ned FXM, Försvarsexportmyndigheten. I en rapport från Statskontoret bekräftas det att FXM har gjort exportstödet mer synligt, eftersom verksamheten i dag bedrivs av en separat myndighet med eget anslag och redovisas i en separat årsredovisning. Exportstödet är därför mer synligt och lättare att styra, redovisa och följa upp.

Miljöpartiet efterfrågar i en motion som tas upp i betänkandet mer transparens i försvarsindustrins motköpsaffärer. Min fråga till Miljöpartiet blir då: Varför vill man då lägga ned FXM som har ökat transparensen?

Till sist, herr talman: I dagsläget har antalet militära flygplatser reducerats avsevärt, och de så kallade flygrakorna finns inte heller längre. Det märker man när man är ute och åker. Och skulle de finnas är det säkert något mitträcke uppsatt på dem. Därför är det viktigt att det finns ett antal civila flygplatser som finns tillgängliga för militären vid en kris eller en allvarlig militär händelse.

En av dessa flygplatser är Bromma flygplats. Det finns en motion om detta. Konsekvenserna av en nedläggning av Bromma och hur det skulle påverka beredskapen och möjligheten att använda civila flygplatser är inte klarlagda. Det framhålls i motionen att man bör utreda detta ordentligt. Därför är det olyckligt att Miljöpartiet och även Socialdemokraterna i Stockholms stad driver frågan om en nedläggning hårt. Därför är denna motion viktig.

Utskottet pekar på att Försvarsmakten har tydliggjort att det finns behov av samtliga flygplatser i det nationella basutbudet, och där ingår Bromma. Därför vill jag fråga Miljöpartiet: Varför är det viktigare att bygga bostäder just på Bromma flygplats än att tillgodose försvaret och givetvis även det civila flyget en viktig flygplats?

(Applåder)
(forts. § 10)

Prot. 2015/16:30
19 november

Militära frågor

§ 9 Frågestund

Frågestund

Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av finansminister Magdalena Andersson, arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, statsrådet Åsa Regnér och statsrådet Per Bolund.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Finansminister Magdalena Andersson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Ensamkommande flyktingbarn

Anf. 40 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson.

Det stora antalet ensamkommande barn som har kommit under hösten och som kommer hela tiden är en stor utmaning för myndigheterna och inte minst kommunerna, kanske i synnerhet ankomstkommunerna.

Många ensamkommande barn kommer till Malmö och till exempel Trelleborg. Över 4 000 ensamkommande barn anlände dit under ett antal intensiva veckor. Många av dessa barn avvek dock innan de blev registrerade. De sökte inte heller asyl. Det innebär att de inte fick ett så kallat dossiernummer hos Migrationsverket. Det innebär i sin tur att Migrationsverket inte betalar ut någon ersättning.

Det är ett stort bekymmer att ingen vet vart alla dessa barn och ungdomar har tagit vägen. En del tog sig kanske vidare till andra länder medan andra riskerar att leva i ett skuggsamhälle.

Avser migrationsministern att verka för att Migrationsverket, det vill säga staten, ersätter ankomstkommunerna även för kostnader som de har haft för ensamkommande barn som aldrig blev registrerade?

Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Som Gunilla Nordgren påpekar kommer mycket riktigt många ensamkommande minderåriga till Sverige just nu.

Vi måste ha ordning och reda i mottagandet. Det är bakgrunden till att vi i torsdags införde gränskontroller vid gränserna mellan Tyskland och Sverige och Danmark och Sverige. Det gjorde vi för att kunna styra upp verksamheten så att vi kan minimera riskerna med inte veta vem det är

som kommer in i Sverige. Det var oerhört viktigt att vi gjorde det. Vi kommer att fortsätta följa utvecklingen väldigt nära. Jag tror att vi med gränskontrollerna har uppnått en del av syftet.

När det gäller ekonomin för kommunerna beslutade vi också i förra veckan om ytterligare stöd till kommunerna, nästan 10 miljarder kronor. De kommuner som har tagit och tar ett stort ansvar står först i ledet när dessa resurser ska fördelas.

Anf. 42 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag håller helt med om att det var nödvändigt att införa gränskontroller. Men jag talar om veckorna innan gränskontrollerna infördes. Och fördelningstalet i ändringsbudgeten gäller mottagna flyktingar. Men det här avser transitboenden i kommunerna, till exempel Malmö och Trelleborg, för flyktingar som skulle forslas vidare.

De kommande miljarderna hjälper inte i fråga om kostnaderna för de ensamkommande som aldrig blev registrerade på Migrationsverket. Detta hjälper alltså tyvärr inte. Därav kommer min fråga om ministern kan tänka sig att ge Migrationsverket anvisningar om att betala även för dessa kostnader. Det finns även extrakostnader för bevakning och sådant som inte heller har ersatts.

Det gäller alltså veckorna innan gränskontroller infördes.

Anf. 43 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! När det kommer så pass många som det har gjort nu tror jag att det är nästan omöjligt att reda ut exakt hur många som fanns där. Det är därmed svårt att i efterhand kunna göra en riktig bedömning av det.

Jag konstaterar dock att pengarna som vi gick ut med till kommunerna i förra veckan inte bara innebar fördelningen när det gällde att se till att de som har tagit det största ansvaret också skulle få mest pengar. I beräkningen fanns faktiskt också en extra pott till just Trelleborg.

Jag har ganska nära kontakter med de skånska kommunerna, av naturliga skäl. Och det har lättat rejält i Trelleborg efter att gränskontrollerna infördes.

Generellt sett har vi klarat ut kostnadssituationen. Nu handlar det kanske framför allt om andra utmaningar än ekonomi, till exempel logistik.

Det fanns alltså mer pengar. Och vi såg till behandla Trelleborg särskilt.

Återsändande av asylsökande till första säkra land

Anf. 44 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Den 25 september hölls en aktuell debatt i riksdagen med anledning av migrationskrisen. Migrationsministern var då ytterst tydlig med regeringens dåvarande hållning vad gäller återsändande av personer som har passerat säkra länder. Ministern raljerade över Sverigedemokraternas hållning och principen om första säkra land. Han menade att det inte går att återsända personer som har passerat ett säkert land till just detta. Han sa: ”Om alla länder tillämpar den principen handlar det om att kasta

tillbaka människor i en krigszon.” Han fortsatte: ”Det är nu det avgörs vilket slags land Sverige ska vara.”

Vad är det som gäller egentligen? Avser Morgan Johansson att verka för att återsända asylsökande från Mellanöstern som har passerat exempelvis Danmark till just Danmark?

Prot. 2015/16:30
19 november

Frågestund

Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Genèvekonventionen är väldigt tydlig: Man får inte återsända människor till ett krigsområde eller områden där de riskerar förföljelse.

Det är grundbulten i flyktingpolitiken. Men när flyktingarna väl kommer till Europa måste de europeiska länderna ta ett gemensamt ansvar. Det är därför vi har Dublinförordningen. Och Sverige är ett land som har tillämpat Dublinförordningen hela tiden. Vi har aldrig sagt något annat. Om man har registrerats i ett land kommer man också att kunna återsändas till det landet.

Just nu, när vi har en svårare situation än vi någonsin ställts inför i modern tid, måste alla länder vara beredda att ta ansvar. Det gäller Sverige, men det gäller också Danmark. Jag kan bara konstatera att efter att vi införde gränskontroller är Danmark ett land som inte är berett att ta ansvar. De har sagt att de inte vill ta ansvar, på grund av – de säger det öppet – att de inte vill ha fler asylsökande. Det är ganska anmärkningsvärt.

Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi ser i dag en totalt ohållbar situation. Man skär inte bara ned i välfärden, höjer skatter, stjälar pengar från biståndet utan ska nu också låna pengar för att på något sätt finansiera asylinvandringen och hålla kommunerna ovanför ytan.

Att Morgan Johansson och övriga regeringen i detta läge börjar raljera över förslag som faktiskt kan lösa detta kaos är ytterst sorgligt. Sverigedemokraterna har exempelvis aldrig föreslagit att någon ska sändas tillbaka till krig. När Sverigedemokraterna säger en sak kallas det för hemsk människosyn. När Moderaterna öppnar för exakt samma sak är ministern försiktigt positiv. Det är väldigt märkligt.

Avslutningsvis vill jag förtydliga att det är min förhoppning att ministern vidtar de åtgärder som krävs för att kraftigt minska trycket till Sverige. Gränsen är sedan länge nådd. Är ministern beredd att erkänna det och vidta konkreta åtgärder?

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Sedan kriget i Syrien inleddes har Sverige gett skydd åt nästan 100 000 syriska flyktingar. Det är jag otroligt stolt över. Vi är det land i hela Europa som har gjort allra mest för att kunna klara ut situationen.

Om Sverigedemokraterna hade fått bestämma hade vi knappt släppt in någon alls. Det är det som skiljer Sverigedemokraterna från andra partier. När vi andra säger att vi måste vara beredda att ta vårt ansvar säger Sverigedemokraterna, oavsett om det kommit 10 eller 100 människor till gränsen, hela tiden: Nej, vi ska inte släppa in.

Det skiljer Sverigedemokraterna från andra partier. Vi tar vårt ansvar som nation. Och vi har tagit ett större ansvar än någon annan.

Vad jag säger är att också andra länder måste vara beredda att göra det. Det kan inte bara handla om Sverige, Tyskland eller Österrike. Vi har en säkerhetssituation som, inte minst efter Parisdådet, kan utveckla sig och bli allvarligare, och då tycker jag att ett land som Danmark borde vara med och ta ett större ansvar.

(Applåder)

Nedläggning av lokala arbetsförmedlingskontor

Anf. 48 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson. Jag har i dagarna läst artiklar om lokala arbetsförmedlingar som nu stänger sina kontor och tar ned skylten.

För ungefär ett år sedan publicerade generaldirektör Mikael Sjöberg en artikel där han skrev att han skulle stänga igen 100 av ca 300 kontor runt om i landet. Det blev väldigt starka reaktioner på detta, och statsrådet och jag hade även en debatt här i kammaren. Det som jag hörde från statsrådet var att riktigt så stor huggsexa var hon inte beredd att ställa sig bakom.

Förra veckan hade vi i utskottet besök av generaldirektören som återigen sa att 80–100 kontor ska bort. Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Är det så det ska gå till, att man ska stänga ned en tredjedel av alla arbetsförmedlingskontor runt om i landet?

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi står inför stora utmaningar att modernisera och förändra Arbetsförmedlingen och dess sätt att arbeta. Det är nog många som kan vittna om att flera av rutinerna på Arbetsförmedlingen har varit lite gammaldags. Man måste fysiskt inställa sig för att anmäla sig. Det har ibland varit svårt att hitta ett bra sätt för att boka tid. Det är sådant som andra myndigheter sköter på ett enkelt sätt via nätet eller genom andra moderna och mer effektiva vägar.

Jag välkomnar att Arbetsförmedlingen nu är inne i ett moderniserings- och effektiviseringsarbete för att bättre kunna använda de skattemedel som man har till förfogande för att erbjuda service till medborgarna.

Dock kommer vi också i framtiden att behöva arbetsförmedlingskontor, och det är en grannliga uppgift att säkerställa att de finns på rätt ställen och är rätt bemannade. Det ansvaret ligger på ett naturligt sätt på myndigheten för att i dialog med inte minst kommunerna klargöra vilka kontor som ska finnas och hur de ska vara bemannade.

Anf. 50 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag instämmer i arbetsmarknadsministerns konstaterande, att Arbetsförmedlingen måste moderniseras så att den kan arbeta på

ett annat sätt. Men det blir en väldigt konstig signal till stora delar av landet. Det finns ett stads- och landsbygdsperspektiv här. Det är kontoren på de små orterna som nu får stänga ned medan kontoren i Stockholm – där möjligheten att förändra strukturen kanske hade varit större – får finnas kvar.

För ett år sedan var det en stor debatt kopplad till Skatteverket, Arbetsförmedlingen och andra myndigheters enskilda agerande. Då gav denna regering ett uppdrag till Statskontoret att se över hur man skulle säkerställa att det inte drabbar delar av landet när man stänger ned lokalkontor.

Då känns det lite underligt när man får beskedet från generaldirektören att Arbetsförmedlingen just nu är inne i ett skede där man ska stänga ned 80–100 kontor samtidigt som regeringen har tillsatt en utredning som ska se över vad en nedläggning av statlig verksamhet får för konsekvenser och vad man ska ha för riktlinjer.

Det hade varit rimligt att invänta den utredningen, som kommer till våren, innan man genomför den här typen av stora förändringar.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Precis som Annika Carlsson säger är det oerhört viktigt att inte statlig verksamhet försvinner i stora delar av landet eller från mindre orter. Det kan få förödande konsekvenser och följd effekter. Det är viktigt att man väger in det när man ser var staten ska vara närvarande, till exempel i form av ett kontor för Arbetsförmedlingen.

Jag kan försäkra Annika Carlsson om att det sker en omstrukturering och nedläggning av kontor även i Stockholmsområdet. Det är så det måste gå till, att man gör en prövning av var man får ut mest av verksamheten.

Jag är oroad över förändringstakten i Arbetsförmedlingen. Den skulle behöva vara ännu högre än vad den är. Arbetsförmedlingen skulle behöva ha förmågan att ännu snabbare ställa om utifrån att verkligheten förändras.

Vi ser nu hur arbetsmarknadsläget och inte minst arbetet med etableringsuppdraget förändras väldigt snabbt. Då behövs det en organisation som är lite mer snabbfotad än den som Arbetsförmedlingen hittills har haft.

Det är alltså viktigt att man kan lägga ned och öppna kontor och på andra sätt vara närvarande för att kunna ge en fullödlig och bättre service till alla medborgare i hela landet.

Flyktingmottagandet och kommunernas välfärdsuppdrag

Anf. 52 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Jag vill vända mig till finansminister Magdalena Andersson.

Många av Sveriges kommuner gör fantastiska insatser för att ta emot alla de människor som flyr från krig och förtryck och tar sig till vårt land. Inte minst i den del av Sverige som jag kommer ifrån är detta särskilt tydligt.

Samtidigt innebär det en enorm ansträngning för kommunerna att hantera situationen. Å ena sidan ska man hantera den uppkomna flyktingsituationen som har varit särskilt ansträngd under sommaren och hösten. Å andra sidan ska kommunerna också se till att sköta sitt grundläggande välfärdsuppdrag så att de kan leverera äldreomsorg, skola och utbildning av hög kvalitet.

Med anledning av detta vill jag fråga finansminister Magdalena Andersson: Hur ser finansministern på de utmaningar som många av Sveriges kommuner står inför på grund av den ansträngda flyktingsituationen? På vilket sätt kan och bör staten ta sitt ansvar för att underlätta för kommunerna att klara sina välfärdsuppgifter?

Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Niklas Karlsson för frågan. Han tar upp ett väldigt angeläget ämne, och jag delar Niklas Karlssons syn att det är ett helt fantastiskt arbete som sker runt om i Sveriges kommuner och landsting för att ta sig an den situation som nu råder där ett stort antal människor söker asyl i Sverige.

Vi vet att det är ett ansträngt läge i många både kommuner och landsting. Det görs fantastiska insatser i skolorna, i socialtjänsten på vårdcentraler och annat. På samma sätt sker det också ett viktigt arbete i civilsamhället.

I den budget som ligger på riksdagens bord finns en rad satsningar på kommunerna som kommer att underlätta arbetet nästa år. Bland annat höjs ersättningen för kommuner som tar emot asylsökande barn i sina skolor. Också ersättningen till de kommuner som tar emot nyanlända kommer att höjas.

Därutöver innebär den viktiga extraändringsbudgeten som vi presenterade förra veckan ett direkt tillskott till kommunerna som de kan använda i år och även nästa år.

Anf. 54 NIKLAS KARLSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, finansministern!

Det är naturligtvis viktigt att hantera den situation som vi har just nu. Samtidigt är detta en utmaning som inte finns bara för stunden, utan vi kommer att ha denna utmaning framför oss i många år. Då handlar det också om att ge människor möjlighet att etablera sig i samhället och ge dem förmåga till egen försörjning. Därför är det viktigt att staten följer utvecklingen väldigt noga och är beredd att vidta ytterligare åtgärder för att stödja kommunerna i deras arbete. Hur ser finansministern på det?

Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är viktigt att följa utvecklingen och arbetsbördan i både kommuner och landsting under tiden framöver. Det är också viktigt att följa hur det ser ut på våra myndigheter. Man kommer naturligtvis att behöva prioritera i de offentliga finanserna, eftersom detta kommer att påverka dem; det vill jag vara tydlig med.

Jag tycker att det är viktigt att i det arbetet prioritera våra viktiga välfärdsverksamheter som skolan, omsorgen och sjukvården. Vi vet att de verksamheterna är helt avgörande för den välfärd och den trygghet som människor känner i Sverige.

Det som är bra med de pengar som avsattes förra veckan är ju att man kan använda dem dels i år, dels nästa år. De är också särskilt riktade till de kommuner som nu har tagit emot många asylsökande och nyanlända som kan innebära särskilda påfrestningar. Med det extra tillskottet får dessa kommuner större möjligheter att klara den väldigt viktiga arbetsuppgift som de nu står inför.

Anf. 56 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har en fråga till Ylva Johansson.

Arbetsmarknadsministern har lovat att alla nyanlända ska vara i jobb eller utbildning inom två år. Det är ett mycket ambitiöst, men knappast trovärdigt, mål som regeringen har satt upp.

Vi ser nu att det kommer rekordmånga till Sverige. Härondagen kunde vi läsa i tidningen att arbetslösheten bland utrikes födda ökar snabbt och nästan har fördubblats sedan 2008.

Enligt Arbetsförmedlingens statistik är arbetslösheten numera fem gånger så hög för utrikes födda som för inrikes födda. Det är en olycklig klyfta som bara växer. Arbetsmarknadsministern kommenterade detta i artikeln. Hon sa då att arbetsmarknadspolitiken måste anpassas till den allt snabbare förändringen av verkligheten, och det håller jag verkligen med om.

Men sedan nämnde Ylva Johansson att traineejobb för unga skulle kunna erbjudas även till nyanlända. Eftersom vi hittills inte har sett så många traineejobb för unga vill jag fråga statsrådet: Hur har det gått med traineejobben? Är det en så lyckad reform att man bör överföra den på nyanlända?

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi står nu i ett läge där det svenska samhället är utsatt för stora påfrestningar. Vi behöver nyrekrytera väldigt många utbildade personer inom viktiga delar av välfärden. Redan före flyktingkrisen hade vi stora behov av nyrekrytering av till exempel undersköterskor inom äldreomsorgen. Det läge som nu inträtt har inte minskat det behovet, kan jag säga. I det läget är det viktigt att man använder arbetsmarknadspolitiken så att arbetslösa kan komma i varaktigt arbete men också så att vi samtidigt kan klara viktiga utmaningar för välfärden.

Traineejobben är en konstruktion som har det goda med sig att arbetslösa rustas för att inte bara komma in på arbetsmarknaden utan även bli kvar där och kunna bidra på ett bra sätt i viktiga yrken så att vi klarar en ordnad generationsväxling. Avtalen om traineejobben slöts förra veckan mellan arbetsgivare och fack. Nu räknar jag med att man kommer att kunna få fler traineejobb på plats, men vi ser också att arbetslösheten bland ungdomar lyckligtvis går ned oerhört snabbt.

Anf. 58 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som arbetsmarknadsministern säger. Men vi hörde här tidigare att trycket är väldigt hårt på våra kommuner. Att då även ta sig an en grupp som har problem med svenska språket och vars utbildning vi inte hunnit validera är en väldigt stor utmaning. Jag är lite orolig för att man lägger ytterligare bördor på kommunerna genom de här traineejobben. Jag funderar lite grann på hur arbetsmarknadsministern har tänkt sig att lösa detta. Som sagt har vi inte sett så många jobb hittills. Hur tänker sig arbetsmarknadsministern detta?

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Eftersom det avtal mellan parterna som reglerar traineejobben blev klart förra veckan är det inte särskilt konstigt att inte så många personer är anställda i traineejobb ännu. Det kommer att öka. Men samtidigt sjunker nu ungdomsarbetslösheten oerhört snabbt. Det har skett en minskning med 3 procentenheter det senaste året, och trenden fortsätter nedåt. Det är klart att det är väldigt positivt. Det finns färre arbetslösa ungdomar som skulle kunna vara intresserade av ett traineejobb. Samtidigt ser vi en ökning av antalet nyanlända som skulle kunna vara lämpliga att rustas för arbete inom äldreomsorgen.

Jag tycker att det är lite olyckligt att, som Katarina Brännström gör, se det som en belastning för kommunerna att få statligt stöd och statlig hjälp att finansiera den generationsväxling som är en mycket stor utmaning för att kommunerna ska klara av sitt grundläggande välfärdsuppdrag, precis som Niklas Karlsson sa här tidigare. Jag kan försäkra kammarens ledamöter om att vi i regeringen innan vi utformade förslag om traineejobb hade en mycket nära dialog med kommunerna, som står bakom den utformning insatsen i dag har.

(Applåder)

Flyktingmottagandet och finansieringen av välfärden

Anf. 60 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Hösten har präglats av att människor som flytt från sina länder i mycket större omfattning kommit till vårt land. Historiskt har Sverige varit mycket framgångsrikt i att både ta emot flyktingar och samtidigt kraftigt bygga ut vår gemensamma välfärd. Vi kan som exempel ta 50-talet, när vi byggde ut sjukförsäkringen. Det kom då många från Ungern, och det fanns finska barn här. Vi gjorde det på 70-talet, när vi fixade föräldraförsäkringen och byggde ut förskola, fritis med mera samtidigt som vi tog emot flyktingar från Chile, Sydamerika och Iran.

I dag är vi i en situation där vi behöver reparera och bygga ut välfärden för att erbjuda bostad och arbete åt alla som bor här och öka bemanningen inom till exempel vården. Samtidigt kommer många nyanlända som måste få söka asyl här men som också är en av nycklarna för att vi ska klara utmaningen att bygga nästa våning av vår välfärd.

Det här kräver stora finansiella satsningar och en finansiering som håller. Jag vill därför fråga finansminister Magdalena Andersson på vilket sätt intäktssidan kan stärkas för att klara denna viktiga historiska uppgift.

Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för en väldigt angelägen fråga. I takt med att människor som söker asyl i Sverige får uppehållstillstånd och sedan också börjar arbeta stärks naturligtvis också intäktssidan. Här handlar det om att vi ska sätta in alla möjliga åtgärder, vända på varenda sten, vara pragmatiska och diskutera med varandra. Hur ska fler av de människor som nu söker sig till Sverige snabbt kunna komma i arbete, dels för deras egen skull, dels för att de ska få möjlighet att bidra till den svenska välfärden?

Anf. 62 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Att sätta människor i arbete är absolut en av de viktigaste åtgärderna. Men pengarna för att bygga ut välfärden, vilket vi behöver göra här och nu, krävs mycket fortare. Satsningarna behöver komma igång.

På finansieringssidan har vi också skattepolitiken. Min fråga till finansministern är vilka utökade finansieringar vi kan tänka oss på det skattepolitiska området.

Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Ja, kortsiktigt behöver vi naturligtvis möta en ökad kostnad. Så är det, och det går inte att blunda för. De kommande åren kommer detta att innebära en ökad belastning på de offentliga finanserna.

Detta kan vi möta på olika sätt, till exempel med den extra ändringsbudget som vi lade på riksdagens bord förra veckan och som det finns en väldigt bred politisk majoritet bakom. Där har vi lånat till de ytterligare resurser som kommunerna får. Det är naturligtvis ett sätt som vi kommer att använda för att finansiera den ökade kostnaden i närtid: att öka de offentliga underskotten och låna till en del av det.

Det andra som vi arbetar med i regeringen är att spara – att försöka sänka kostnaderna eller dämpa en stigande kostnadsutveckling på olika områden. Ett sådant område är själva migrationspolitiken, där vi till exempel med en annan typ av boende för ensamkommande flyktingbarn mer än halverar dygnskostnaden.

Därutöver finns planer från regeringens sida på att öka beskattningen. Till exempel har vi en utredning som tittar på möjligheten att införa bankskatt.

Delningsekonomin

Anf. 64 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Min fråga går till finansministern. Jag undrar hur hon och regeringen ser på delningsekonomin, som nu växer fram. Det är den del av ekonomin där man lätt via digitala plattformar kan dela med sig och göra upp hur man ska betala för det man delar med sig av. Det är smart på många sätt. Det är ekonomiskt smart att använda våra resurser effektivare, och det är även väldigt smart miljömässigt.

Den signal jag hittills uppfattat från regeringen är att man ser betydligt fler problem än möjligheter med delningsekonomin. Vi har exemplet med företaget Uber, som både kör taxi och ordnar samåkning. Regeringens utredare har sagt att det kan bli så att Uber kommer att förbjudas.

Hur ser regeringen egentligen på den möjlighet som jag tror finns inom delningsekonomin?

Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Mathias Sundin för en spännande och viktig fråga.

Jag tycker att man kan se det som att delningsekonomin handlar om att vi använder våra resurser på ett effektivare sätt. Delningsekonomin kan

vara ett sätt att höja produktiviteten och öka effektiviteten, ofta i den kapitalstock som redan finns, genom att man på olika sätt ”delar” och på så sätt ökar resursutnyttjandet gällande till exempel en bostad eller någonting annat som man delar med andra. Det är naturligtvis någonting som kan bidra till den ekonomiska utvecklingen på ett positivt sätt.

Samtidigt är det viktigt att man har ett effektivt skatteuttag, precis som på alla andra områden. Det behöver naturligtvis också gälla delningsekonomin. Jag tror att vi är ense, Mathias Sundin och jag, om att det är viktigt att vi säkrar ett bra skatteuttag, så att vi kan finansiera vår gemensamma välfärd. Jag tror att vi behöver arbeta mer med hur vi kan säkra ett bra och effektivt skatteuttag även i en ekonomi som till större andel kommer att bestå av delningsekonomi.

Anf. 66 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Digitaliseringen, som delningsekonomin är en del av, kommer att påverka vårt samhälle och gör redan det. Det gäller alla samhällsområden. I många fall är det väldigt omfattande förändringar. Bland annat tror jag att det kan växa fram en hel del nya jobb. En del av de jobben kommer att vara ganska enkla och också enklare att få, vilket gör att det blir lättare för många att komma in på arbetsmarknaden.

Men när det sker så här stora förändringar uppstår ofta en kamp mellan å ena sidan konservativa krafter som vill bevara det som finns och stoppa utvecklingen och å andra sidan mer liberala krafter som tycker att detta är någonting bra som kan bidra positivt till vårt samhälle.

Det kom en del positiva ord från finansministern här, men i agerandet har det hittills mest varit fokus på att reglera och på att klämma åt de företag som växer fram. Kommer regeringen att se till att Sverige tar vara på den stora möjlighet som delningsekonomin innebär?

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det finns ingen anledning till att Sverige inte skulle ligga i framkant i delningsekonomin. Vi ligger långt framme i den tekniska utvecklingen och har en hög teknisk kompetens i befolkningen. Här ser jag potential.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt att de lagar och regler som gäller i den gamla ekonomin också gäller i den nya ekonomin. Vi kan inte låta det växa fram en ny ekonomi där man inte har lagar och regler – arbetsskyddsregler, anställningsskydd och annat som gäller och är viktigt för att vi ska ha ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden.

Det är även i en delningsekonomi oerhört viktigt att vi kan säkra ett fungerande skatteuttag så att vi långsiktigt klarar av att finansiera vår gemensamma välfärd. På båda de områdena kommer vi att behöva arbeta mer.

Det är viktigt att vi kan bejaka utvecklingen. Det handlar inte om att hålla tillbaka utvecklingen. Det handlar om att vi ska ha ordning och reda i den delen av ekonomin.

Anf. 68 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson. Det är en ledamot som redan ställt en fråga om ungdomsarbetslösheten. Jag har förberett min fråga, så jag ställer frågan ändå.

Att minska ungdomsarbetslösheten är en av regeringens högst prioriterade arbetsmarknadsutmaningar. De senaste månaderna har det varit ganska tyst om ungdomsarbetslösheten. Samtidigt har det stått i medierna att traineejobben inte fått den respons som man förväntat sig.

Min fråga till statsrådet är: Hur går det egentligen med ungdomsarbetslösheten? Är statsrådet bekymrad över att antalet traineejobb inte har blivit så många som väntat?

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det stämmer att diskussionen om ungdomsarbetslösheten inte har varit lika livfull. Det beror på att den sjunker. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit stadigt det senaste året. De siffror som kom i dag innebär en minskning med drygt 3 procentenheten jämfört med för ett år sedan.

När den var som värst under den gamla regeringen var vi uppe i en ungdomsarbetslöshet på uppemot 25 procent. Vi fick till och med EU-stöd för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Nu är vi säsongrensat nere på under 20 procent. Det är fortfarande en mycket hög nivå. Men utvecklingen går starkt åt rätt håll.

I ett sådant läge när allt fler ungdomar får jobb på den ordinarie arbetsmarknaden måste man ompröva hur mycket resurser man ska lägga på arbetsmarknadspolitiken för den gruppen och hur mycket som behöver läggas på andra grupper.

Jag ser fortsatt att ungdomar som inte har gymnasiekompetens eller en del ungdomar med andra svårigheter behöver särskilda insatser och hjälp för att komma in på arbetsmarknaden. Det är därför glädjande att alla Sveriges kommuner utom fyra har valt att gå in i samarbete tillsammans med staten för att lösa detta.

Anf. 70 MARCO VENEGAS (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet! Det gläder mig verkligen att ungdomsarbetslösheten håller på att gå ned. Det är också viktigt att traineejobb kommer igång så fort som möjligt så att de ungdomar som i dag står utanför arbetsmarknaden har den möjligheten att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden.

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen om vikten av att vi får till bra traineejobb. Det handlar om en ordnad generationsväxling. Behoven är oerhört stora inom äldreomsorgen. Ska vi klara en god kvalitet på ett så viktigt välfärdsområde som äldreomsorgen krävs inte bara resurser utan också utbildad personal som kan göra ett bra arbete. Där krävs det att vi kan göra smarta lösningar där man kan kombinera utbildning och arbete.

Vi ser just nu en ganska stark skjuts i svensk ekonomi. Den gör att efterfrågan och därmed också bristen inom många yrken växer på många områden. Det är brist på plåtslagare, bilmekaniker, kranförare och elektriker. Vi ser flera områden där kombinationen av utbildning och arbete som traineejobben utgör kommer att vara en viktig del för att lösa arbetsmarknadens funktionsätt. Det handlar om att se till att arbetslösa inte bara kommer in på arbetsmarknaden utan blir kvar där.

Jag är inte orolig för att det har blivit väldigt få traineejobb hittills. På det viktigaste avtalsområdet, mellan SKL och Kommunal, blev avtalet klart förra veckan. Jag ser framför mig att vi kommer att få en positiv utveckling.

Beredskapspolisen

Anf. 72 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill vända mig till justitieministern med min fråga.

Vi lever i en orolig tid. Det har förorsakat många flyktingar, och många vänder sig till Sverige. För exakt en vecka sedan infördes gränskontroll efter påtryckningar av bland andra Kristdemokraterna. Det är ett viktigt sätt att få en bättre kontroll på vilka som kommer till Sverige.

Flera av ministrarna har tydligt uttryckt att det frestar på polisen. Den behöver avlösning och hjälp. Det har ibland nämnts att man skulle ta in hjälp från Försvarsmakten, och man kan ha väktare. Jag skulle vilja ställa en specifik fråga.

Vi hade förut under 25 års tid beredskapspolisen. Den gjorde viktiga insatser efter den 11 september i Sverige när man höjde beredskapen, och i samband med stormen Gudrun gjorde den viktiga insatser.

Min konkreta fråga är om regeringen kan tänka sig att återinföra beredskapspolisen.

Anf. 73 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror att vi alla känner till hur situationen är nu för polisen. Det handlar om att kunna hantera migrationssituationen vi har med gränskontrollerna och sedan det som hänt sedan Parisdåden i fredags med den höjda säkerhetsnivån. Polisen gör nu ett fantastiskt arbete för att försöka klara ut båda dessa delar. Polisen ska känna regeringens fulla stöd. Men jag tror också att den känner svenska folkets fulla stöd bakom det arbete som den nu gör.

Polisfrågorna hanteras av inrikesminister Anders Ygeman. Jag vet att han tillsammans med polisledningen nu ser till att försöka hitta olika vägar för att kunna göra avlastningar på olika sätt. Beredskapspolisen lades ned av den gamla regeringen för några år sedan. Det fanns skäl till det. Jag vet inte riktigt hur processen när det gäller polisledningen och inrikesministern har gått i den frågan.

Anf. 74 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret! Beredskapspolisen lades ned, och det kan man beklaga. Det är viktigt som politiker och inte minst som regering att

svara upp mot läget som är just nu. Vi ser ett läge där vi behöver förstärkningar.

Det fanns 1 500 personer som var med i beredskapspolisen. Föreningen finns fortfarande kvar. Jag tror mig veta att det finns ett register där åtminstone hälften av dessa finns tillgängliga. Efter kanske en veckas kurs skulle de kunna vara användbara igen.

Jag säger inte att det är det enda sättet. Man kan också tänka sig att kunna låta dem som går på polisskolan användas. Det är viktigt att se över vad det finns för möjligheter. Jag tror att beredskapspolisen behövs. Vi kan också se för framtiden att det kommer att behövas resurser till systemet.

Anf. 75 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Polisfrågorna ligger på inrikesministern. Jag kommer mycket väl ihåg diskussionen när den gamla borgerliga regeringen lade ned beredskapspolisen.

Det fanns egentligen två argument. Det ena var att den inte användes i praktiken. Det andra var att utbildningsnivån för dem som var beredskapspoliser var så pass låg att om man skulle sätta in den i olika typer av lägen skulle man mycket lätt kunna hamna i olika risksituationer.

Jag ser det också nu. Om vi till exempel skulle sätta in beredskapspoliserna vid gränskontrollerna ska man komma ihåg att vi har ett förhöjt säkerhetsläge. Man måste veta att de som fullgör de uppgifterna har en fullgod kompetens.

Det förs en dialog mellan regeringen och polisledningen om hur man ska kunna lösa de mer långsiktiga problemen med polisfrågorna mot bakgrund av den situation vi har just nu. Jag ska inte gå händelserna i förväg på en annan ministers ansvarsområde.

Översyn av Arbetsförmedlingen

Anf. 76 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson. Det är hög tid att arbetsmarknadsministern respekterar riksdagens beslut. Det har kommit två tillkännagivanden om en översyn av Arbetsförmedlingen. Det skulle vara den största översynen på 20 år.

Det finns stora utmaningar när det gäller Arbetsförmedlingen med lågt förtroende. Det måste vi ändra på. Det har inte hänt någonting på området. Vi har vittnat om att propositioner har lagts på bordet och dragits tillbaka. Det är oroande.

Agerandet från ministern och regeringen är oacceptabelt. Det finns två tillkännagivanden. Jag undrar när ministern tänker följa praxis, lagar och regler och de tillkännagivanden som riksdagen har gjort?

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först göra två reflektioner. Att Arbetsförmedlingen är en av de myndigheter som har absolut lägst förtroende bland allmänheten tror jag tyvärr inte att vi löser med någon utredning. Jag tror att det krävs konkreta förändringar som människor upplever på riktigt. Det är arbetsgivare och arbetssökande som måste möta en myndighet som kan

Prot. 2015/16:30
19 november

Frågestund

ge en annan typ av service än Arbetsförmedlingen har kunnat under de gångna åren under den gamla regeringen.

Det andra är att det inte stämmer att ingenting händer. Tvärtom har det hänt mycket inom Arbetsförmedlingen. Det var en av de viktigaste och första frågor som den här regeringen tog itu med. Även om vi har varit tvungna att leva med en borgerlig budget under en tid har vi inte levt med en borgerlig arbetsmarknadspolitik. Den ställdes om från den första dagen, och vi ser också resultat av det i en sjunkande arbetslöshet. Det handlar om att Arbetsförmedlingen nu radikalt har avreglerats och ändrats, och den håller på att ändra och modernisera sitt arbetssätt.

Herr talman! Regeringen kommer att tillsätta en översyn och en utredning om Arbetsförmedlingen.

Anf. 78 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Två tillkännagivanden, och ministern säger nu här i talarstolen att en översyn ska göras. Det har ministern sagt så sent som i Almedalen i somras. Trots det har ingenting hänt. I nästa svar kanske vi kan få en tidsplan eller en tidslinje att förhålla oss till så att vi kan följa detta mer. Det har alltså kommit två tillkännagivanden, och vi har hört uttalanden från ministern tidigare. Men, som sagt, ingenting har hänt.

Det stämmer att saker har gjorts på Arbetsförmedlingen. Det förutsätter jag, eftersom arbetsmarknaden är i ständig förändring. Då måste också Arbetsförmedlingen vara i ständig förändring om den ska förmedla jobb. Jag tycker att det är viktigt att detta arbete pågår.

Däremot har det inte gjorts någon stor översyn när det gäller Arbetsförmedlingen på en längre tid. Och det, herr talman, behöver göras.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag har redan svarat på frågan. Det kom ett tillkännagivande från riksdagen strax före sommaren, trots regeringens svar på det tidigare tillkännagivandet, om att man vill ha en bred översyn av Arbetsförmedlingen. Det kommer att bli en sådan. Regeringen arbetar med direktiven.

Terroristers svenska medborgarskap

Anf. 80 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Jag behöver nog inte berätta för justitieministern om alla de länder som har infört och aktivt tillämpar en lag som möjliggör att man fråntar terrorister deras medborgarskap. Inte minst Frankrike annonserade nyligen att denna lagstiftning ska arbetas om så att fler terrorister kan omfattas och därmed också utvisas från Frankrike.

För lite mer än ett år föreslog Sverigedemokraterna att terrorister med dubbla medborgarskap ska kunna fråntas sitt svenska medborgarskap och därmed utvisas på livstid från Sverige.

Kan justitieministern bara förklara mervärdet för vårt samhälle när ni har valt en annan väg där ni vill behålla dessa invandrade terrorister i Sverige och låta dem åtnjuta vår frihet och vår välfärd genom sitt svenska medborgarskap? Låt mig vara tydlig: Jag frågar inte efter vad regeringen har gjort i övrigt, utan specifikt varför ni har valt att inte frånta terrorister

deras svenska medborgarskap i likhet med hur många andra europeiska länder har gjort.

Prot. 2015/16:30
19 november

Anf. 81 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Frågestund

Herr talman! Medborgarskapet är viktigt, både som en symbol och praktiskt för oss. Därför är det oerhört viktigt när man beviljar ett medborgarskap att man gör en ordentlig prövning inför det så att man ser att den som beviljas ett medborgarskap också kan leva upp till de krav och förpliktelser som det innebär.

Det är inte aktuellt för oss att dra in medborgarskap till följd av brott som har begåtts. Det finns för det första inte möjlighet för oss att göra det om man inte har något annat medborgarskap. Vi får inte göra människor statslösa, även om jag faktiskt har sett i Sverigedemokraternas förslag att ni till och med vill göra det. Ni vill göra människor statslösa, vilket skulle innebära att vi skulle bryta mot en lång rad internationella konventioner.

Vi kommer inte att förtrötta i vårt arbete med att bekämpa terrorismen, men vi kommer inte att gå vägen att dra in medborgarskap. Om vi en gång har beviljat det är det detta som gäller.

Anf. 82 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Jag ska vara ärlig: Jag ställde inte frågan med en förväntning att bli imponerad. Därför blir jag lyckligtvis inte besviken över justitieministerns svar på frågan. Men besvikelsen ligger såklart i att vi även i denna fråga kan konstatera att vår rödgröna regering alldeles för väl har värnat sitt signum att alltid göra för lite och alltid för sent.

Anf. 83 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är svårt att hitta någon regering som har ägnat mer tid åt dessa frågor än vad vi har gjort. Och vi har inte bara gjort det sedan vi tillträdde utan också under oppositionstiden.

Den minnesgode minns kanske situationen 2010 när vi hade en självmordsbombare på Drottninggatan. Då väckte jag själv frågeställningen om vi inte skulle kunna utöka möjligheten till övervakning och signalspaning och att ge Säpo de möjligheterna. Efter ett tag lyckades vi få en överenskommelse med den borgerliga regeringen om just detta. I dag tror jag att de allra flesta är ganska tacksamma för att vi har den typen av möjlighet att inhämta information för att bland annat kunna övervaka, spåra och därmed bekämpa terrorism.

För er sverigedemokrater, däremot, handlar det inte om terrorism. För er handlar det bara om att bekämpa invandring och invandrare. Det är den politik som ni bryr er om.

Föräldraansvaret och jämställdheten

Anf. 84 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Min fråga går till jämställdhetsminister Åsa Regnér. Nyss har två viktiga beslut fattats här i Sveriges riksdag som driver på jämställd-

hetsarbetet. Det handlar om förändringen av föräldraförsäkringen med ytterligare en reserverad månad, bland annat. Förhoppningsvis kommer kvinnor och män att dela mer lika på ansvaret av sina gemensamma barn. I går beslutade vi att det kommunala vårdnadsbidraget, som av många anses vara en kvinnofälla, ska tas bort.

Hur tror jämställdhetsministern att det kommer att påverka arbetsmarknaden för kvinnor och män, och hur kommer det att påverka kvinnors och mäns möjligheter i stort, tror ministern?

Anf. 85 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Tack för frågan! Att föräldrar delar mer lika på föräldraförsäkringen är en avgörande fråga. Allt som främjar att barn har tillgång till båda sina föräldrar, att både kvinnor och män kan förvärvsarbeta på lika villkor och att man kan dela lika på obetalt arbete främjar jämställdhet. Därmed får man så småningom mindre skillnader i pensioner och så vidare. Detta är livscykelfrågor, och det är viktigt för jämställdheten.

Vårdnadsbidraget förstod jag mig aldrig på. Man betalar alltså fullt arbetsföra vuxna för att de ska hålla sig borta från arbetsmarknaden. Vi visste genom flera utvärderingar att det var just kvinnor, särskilt med låga inkomster och ofta med utländsk bakgrund, som använde sig av denna möjlighet. Därför är jag glad att man fattade dessa beslut.

Vi har nu många tillfällen framöver att diskutera en framtida jämställdhetspolitik eftersom vi har tagit emot flera utredningar i frågan och kan gå vidare med progressiva förslag.

Anf. 86 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Jag tackar jämställdhetsministern för svaret. Det var ett svar som jag delar med jämställdhetsministern; detta är viktiga frågor för kvinnor. Det handlar både om att få möjligheter till egen försörjning och om det som vi ofta glömmer bort – barnens viktiga del i detta när det gäller att få goda förebilder från både sina mammor och sina pappor. Men det handlar framför allt om kvinnors möjlighet att försörja sig själva och inte ständigt vara beroende av en annan hälft.

Vi vet att kärleken kommer och går, och ibland står man plötsligt ensam. Man kanske har en man som slår en och som man har ett behov av att lämna. Här är det en jättestor vinst speciellt för kvinnor att man kan påverka på det här sättet.

Utredningarna har varit många, och de har visat att det här har varit ett behov. Kommer det ytterligare förslag, som lönekartläggningar och lite mer sådant?

Anf. 87 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Som jag sa har jag mottagit sammanlagt fyra utredningar – det har funnits några på beredning sedan jag tillträdde – på jämställdhetsområdet. Den senaste, den stora utredningen om hela jämställdhetspolitiken, kom för bara några veckor sedan. Den pekar ut att det är viktigt att fortsätta främja kvinnors deltagande på arbetsmarknaden liksom mäns – men det ifrågasätts sällan. Det är viktigt att jobba vidare när det gäller våld mot kvinnor och särskilt fokusera på det faktum att vi har få åtgärder för att förebygga våld mot kvinnor. Där vill jag gå vidare med flera starka förslag, och vi har redan fattat flera sådana beslut.

Vi kommer att på olika sätt bjuda in till samtal om den framtida arbetsmarknadspolitiken, som ska ha för ögonen att främja ett högt arbetskraftsdeltagande på lika villkor och över huvud taget lika inkomster. Det handlar om att förebygga våld mot kvinnor och att öka en jämn representation, ett deltagande och en röst i samhället. Det är en självklarhet för en feministisk regering.

Stöd till överskuldsatta

Anf. 88 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till Per Bolund. Ungefär en halv miljon människor är överskuldssatta i Sverige. Det innebär att de har skulder som de har svårt att betala. Många hamnar i skuldsättning på grund av olyckor i livet. Det kan vara skilsmässa, dödsfall, arbetslöshet, sjukdom och så vidare. Många av de här människorna har betalat av sina skulder många gånger om – det är räntorna de betalar, och många kommer aldrig ned till att betala själva skulden.

Det som är allvarligt är att de här människorna ofta är sjuka, och självmordsfrekvensen är hög. Det innebär också ett stort samhällsekonomiskt bortfall och är en stor kostnad för samhället både mänskligt och ekonomiskt. Kostnaden är mellan 30 och 50 miljarder varje år på grund av att de här människorna inte kan komma tillbaka.

Min fråga är: Vilken strategi har regeringen för att hjälpa de här människorna?

Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Hillevi Larsson, för en viktig fråga! Jag är glad över att Hillevi Larsson lyfter upp perspektivet att det faktiskt inte är, som man ibland får bilden av i debatten, försumlighet och att man har misskött sin ekonomi som har gjort att man har hamnat i skuldsättning. Ofta är det just personliga tragedier som ligger bakom. Det kan vara ett företag som har gått i konkurs som man för över till en personlig skuld, skilsmässa, sjukdom i familjen eller liknande. Därför har vi från samhällets sida ett ansvar att hjälpa människor som har hamnat i den här situationen som är både individuellt svår och också skadlig för samhället.

Regeringen har i den senaste budgeten, som nu ligger på riksdagens bord, tagit fram en strategi mot överskuldssättning. Den innebär dels förebyggande arbete med att ge kunskap och information som gör att man kan undvika problemen och få hjälp när man börjar hamna i skuld, dels att erbjuda skuldsanering till alla dem som faktiskt skulle kunna få hjälp att komma ur skuld snabbt och bidra och vara en del av ekonomin på normalt sätt. Det här är ett viktigt område som regeringen har prioriterat.

Anf. 90 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag är mycket glad över att regeringen arbetar både förebyggande och hjälpande för dem som har hamnat i överskuldssättning. Jag tror att det viktigaste arbetet är det förebyggande, för det är så många tragedier när man väl har blivit överskuldssatt.

Det är viktigt att hjälpa dem som är överskuldssatta, för vi har ungefär 90 000 evighetsgäldenärer, som det heter. Det innebär att man har varit överskuldssatt i över 20 år och levt på existensminimum. En hel del av de här människorna har barn, och de drabbas hårt. Att få hjälp med skuldsanering är guld värt.

Vi vet i dag att det finns många som borde få skuldsanering men inte får det. Därför tror jag att man kan hjälpa många människor på det här sättet. Jag är tacksam för det här och vill poängtera att det handlar om att hjälpa människor men också om att förbättra hela samhället och vår ekonomi.

Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt med perspektivet att många människor har suttit under alldeles för lång tid med den här typen av skuldsättning som skapar verkligt stora problem ekonomiskt, socialt och hälsomässigt.

Regeringen jobbar med flera olika åtgärder. Dels har vi i budgeten föreslagit att vi ska göra en rejäl uppskalning av Kronofogdemyndighetens resurser för att arbeta med skuldsanering. Det handlar om att man måste ha resurser för att kunna hjälpa alla de människor som skulle kunna få skuldsanering men också om att ha uppsökande verksamhet och fånga upp dem som inte själva vet om att de skulle kunna få hjälp den här vägen.

Sedan har vi också ett arbete som pågår där vi ser över skuldsaneringsslagen för att bredda perspektivet och ge ännu fler människor tillgång till det här viktiga instrumentet. På det sättet skulle vi ganska snabbt, hoppas jag, kunna beta av den här stora gruppen människor som under alltför lång tid har suttit fast i problemen med överskuldssättning. Det är dags att ta krafttag när det gäller den här frågan.

Avvisning vid avslag på asylansökan

Anf. 92 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag har en fråga till migrationsministern. Hela legitimiteten för asylrätten bygger på att ett ja är ett ja och ett nej är ett nej. Den som har fått ett avslagsbeslut ska helt enkelt lämna landet. Det här är naturligtvis alltid viktigt, men jag skulle säga att det är särskilt viktigt i den exceptionella situation som vi har just nu med det mycket höga söktryck som råder i Sverige.

Samtidigt är det i dag skrämmande få av avslagsbesluten som faktiskt kan verkställas. Endast 12 procent av de ärenden som polisen har fått överlämnade till sig från Migrationsverket har kunnat verkställas i år. Det är alltså 1 000 av totalt 9 000 ärenden. Det kan vara olika orsaker till detta. Personen kan ha avvikit, det kan finnas felaktig information om personen, det kan vara avsaknad av nödvändiga resehandlingar etcetera.

Den 3 oktober i år konstaterade migrationsministern att det finns 6 000 personer med lagakraftvunna avslagsbeslut som ändå bor kvar i Migrationsverkets boenden. Hur har det gått med det arbetet? Hur många har lämnat landet?

Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANS-
SON (S):

Herr talman! Precis som Johan Forssell säger är det viktigt för legitimiteten i systemet att ett fattat beslut faktiskt gäller och att det verkställs.

Jag kan konstatera att det har varit problem med verkställigheten över en lång rad av år. Under det första halvåret i år såg vi en tendens till en ökning. Vi kunde alltså se en bättre effektivitet när det gäller verkställigheten. Men det som har hänt nu under hösten innebär förstås att både polisen och Migrationsverket måste lösa mer akuta situationer. Det problemet tror jag kommer att öka, inte minst mot bakgrund av vad polisen får göra nu.

Johan Forssell vet att det i uppgörelsen mellan regeringen och de borgerliga partierna för några veckor sedan fanns en punkt om att man ska kunna dra in dagersättningen för dem som inte lämnar boendena. Det arbetar vi vidare med.

Anf. 94 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag undrar alltså hur många av de här 6 000 personerna som fortfarande bor kvar i Migrationsverkets boenden. Finns det någon information om det?

I dag, herr talman, har vi nått den punkt som vi länge har befarat då Migrationsverket inte längre klarar av att erbjuda tak över huvudet åt människor som söker asyl i Sverige. Migrationsverkets chef i södra Sverige beskriver det som ett oorganiserat kaos.

Det är bra att även regeringen ser att vi har en ohållbar situation. Samtidigt är utmaningen för oss som förtroendevalda inte att bara beskriva verkligheten, utan den stora utmaningen för oss är faktiskt att *hantera* verkligheten.

Jag vill därför ställa en följdfråga: Vilka konkreta åtgärder här och nu ser migrationsministern skulle kunna dämpa söktrycket till Sverige?

Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANS-
SON (S):

Herr talman! Om vi får igång omfördelningssystemet i EU skulle det kunna innebära att den svenska situationen underlättas. Som Johan Forssell vet har vi gått in med en begäran till EU om att få vara en del av omfördelningssystemet. Den processen pågår.

När det gäller boendena finns det två olika tillvägagångssätt. Det ena handlar om dem som har fått lagakraftvunna avslag och inte lämnat landet. Där kommer vi att fullfölja uppgörelsen som vi har gjort, nämligen att i det läget dra in dagersättningen för dem som inte lämnar landet. Det är ett sätt att försöka lösgöra fler platser. Det andra sättet är att se till att alla kommuner tar ansvar. Där har vi precis gått fram med ett lagförslag som handlar om att kunna ålägga kommuner att ta ansvar. Bara det rör sig om ytterligare 10 000 platser.

Jag har ingen aktuell information om hur det har gått med de 6 000 personer som vi uppmärksammade för några veckor sedan.

Anf. 96 YASMINE LARSSON (S):

Herr talman! Jag vänder mig till statsrådet Åsa Regnér. Vi ser en stor internationell flyktingkris som påverkar alla Europas länder, inte minst Sverige. Sverige gör en oerhört stor insats. Det är faktiskt den största som vi någonsin har gjort i flyktingsammanhang.

Vi ser nu att många barn är på flykt, och många är på flykt utan sina föräldrar. De senaste månaderna har antalet barn som anländer till Sverige ensamma och söker asyl ökat mycket drastiskt. Detta innebär ett stort ansvar och ett stort jobb för alla Sveriges kommuner och för mottagnings-systemet.

Jag vill därför fråga statsrådet Åsa Regnér: Vilka insatser gör staten för att underlätta mottagandet?

Anf. 97 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Tack, Yasmine Larsson, för frågan! Det är verkligen fråga om stora insatser som Sverige gör. Jag är mycket stolt över att Sverige tar ett stort ansvar för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.

Det här ställer vissa grundläggande samhällsfunktioner inför stora problem. Socialtjänsten är mitt område, och när regeringen tillträdde var den sociala barn- och ungdomsvården redan under stark press. Det finns mycket belägg för det. Därför vidtog vi redan då åtgärder som gällde förslag i budgeten om 1 miljard till verksamheten samt nationell introduktion som efterfrågades av parterna.

Vi har redan nu lagt fram andra förslag. Vi har föreslagit en ny boendeform, som finansministern nämnde tidigare. Det handlar om stödboende, som vi tror kommer att passa många i den gruppen bra. Vi har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att se över regler för HVB-hem, och vi har vidare gett Socialstyrelsen i uppdrag att införa en stödtelefon. Dessutom finns de 10 miljarder som finansministern talade om tidigare, som i stor utsträckning kommer att komma kommunerna till del. Vi har gett Statens institutionsstyrelse i uppdrag att ta fram 1 000 statliga platser, och vi har många fler förslag.

Anf. 98 YASMINE LARSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Att värna utsatta barn är kanske den allra viktigaste uppgiften ett samhälle har. Jag är därför glad över att det görs en kraftig satsning. De insatser som nu görs behöver vara både stora och långsiktiga. De insatser som redovisas kan också behöva kompletteras med ytterligare beslut längre fram.

Anf. 99 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Vi följer frågan noga, och jag är engagerad i både socialtjänstens hållbarhet och funktionssätt samt i barnens bästa och barnens rättigheter.

Den forskning som finns i Sverige om ensamkommande flyktingbarn är av naturliga skäl gjord på mindre grupper än de vi ser i dag. Den visar att när barnen får uppmärksamhet och stöd till studier blir de en studiemotiverad och målmedveten grupp. De vet ofta själva vad de vill och behöver.

Jag är bekymrad över läget i socialtjänsten och mottagandet när det gäller ensamkommande flyktingbarn just nu eftersom det är en ansträngd sektor. Det är en stor uppgift för det svenska samhället att vara föräldrar till dessa barn som kommer ensamma. Det handlar inte bara om ett gott mottagande just nu utan även på lång sikt. Därför är det nödvändigt att fortsätta vidta åtgärder i frågan.

Anf. 100 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag vill tacka statsråden och deltagande ledamöter.

Prot. 2015/16:30

19 november

Frågestund

§ 10 (forts. från § 8) **Militära frågor** (forts. FöU3)

Militära frågor

Anf. 101 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! I tidigare anföranden har det sagts att jag har sagt att försvarets förmåga var nära noll under den strategiska timeouten. Det gäller den tid som föregick innan vi satte upp målet om insatsorganisation 2014. Jag tror att alla håller med mig om att försvarsförmågan var nära noll under den strategiska timeouten, vilket också hörs på namnet.

Lena Asplund sa i sitt anförande att det är skämmigt att vara sverigedemokrat när man talar försvarsfrågor. Hon ger som exempel att vi tycker att det är för lite med två brigader i markförsvaret. Det är vår åsikt att två brigader är för lite.

Jag vänder frågan tillbaka till Lena Asplund: Tycker Moderaterna att två brigader är tillräckligt för markförsvaret?

Anf. 102 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Jag sa inte att det var skämmigt beroende på antalet brigader eller så, utan jag uppfattade det så att Sverigedemokraterna gjorde ett nedslag *mot* vårt försvar och *mot* dem som verkar i försvaret. Det är illa.

Jag vill inte säga att vår förmåga var nära noll. Det var den inte alls. Försvaret inriktades i den tidens anda mot en annan typ av försvar. Det var inte vi i Sverige ensamma om. Tvärtom! Så såg det ut runt omkring i Europa. Vi levde i en tid efter murens fall 1989 där det kändes lite som peace in our time. Det blev lite flashback till Neville Chamberlain med hans peace in our time, fast det tog lite längre tid.

Jag vill tillägga att under Alliansens åtta år lades inte några regementen ned. De lades ned från 80-talet och framåt till i början av 2000-talet av socialdemokratiska regeringar. Däremot blev det en förändring.

Förre ÖB sa vid Folk och Försvars möte i januari 2015 att Sverige har ett litet men vasst försvar. Jag tycker att det är bra att vi har ett vasst försvar. Det är bättre än att ha ett stort och slappt försvar. Det är nog inget vidare.

Anf. 103 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är trevligt att Lena Asplund vill måla upp att Moderaterna står för ett lättsinnigt peace in our time och att Sverigedemokraterna fått Churchills roll att rusta i tid. Tack!

Ett invasionsförsvar kan inte vara alltför litet. Det måste ha en viss volym. Sverige är ett stort och avlångt land. Vi sverigedemokrater vill ha ett invasionsförsvar. Det vill alla partier. Vi sverigedemokrater har inte sagt att vi vill ha ett gammalt invasionsförsvar, utan vi vill ha ett modernt invasionsförsvar.

Jag förstår inte Lena Asplunds kritik. Lena Asplund säger att Moderaterna inte vill ha ett invasionsförsvar utan ett närförsvar. Jag vet inte ens vad ett närförsvar är för något. Ingår brigadformatet i närförsvaret?

Anf. 104 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Jag sa att västvärlden levde i andan av peace in our time efter murens fall. Det är inget som Moderaterna kan ta åt sig. Sedan är jag en stor fan av Churchill.

Jag sa att Sverigedemokraterna vill ha ett gammalt invasionsförsvar. Det betyder många män och många fotsoldater. I er motion radar ni upp det, det och det, att det ska köpas fem ytterligare Visbykorvetter, att det ska vara 200 JAS Gripen. Det är hur mycket som helst, och det är fråga om enorma summor pengar.

Det viktiga är att det finns ett försvar som kan verka här och nu och hur det ser ut i omvärlden. Jag har svårt att tro att någon kommer över Östersjön och kliver upp på våra kuster. Vi såg hur det gick till vid annekteringen av Krim, och vi vet hur krigföring ser ut i dag. Den är lite anorlunda, och det gäller att vara rustad för den och inte vara rustad för hur krigföring såg ut under andra världskriget. Det känns som att Sverigedemokraterna vill tillbaka – det var lite bättre förr. Det är min tolkning.

Vi moderater står tillsammans med Centerpartiet, Kristdemokraterna och regeringen bakom försvarsuppgörelsen. Den är bra, och det har vi sagt. Det är en början. Jag är övertygad om att det inte kommer att bli mindre oroligt i vårt närområde, och det kommer säkert att behövas mer. Vi ser hur det ser ut runt omkring.

Just nu är detta en början, och det är ett trendbrott. Det vänder. Det säger även alla försvarskännare. Nu börjar det gå upp. För första gången sedan 40-talet ökar det.

Anf. 105 JAKOP DALUNDE (MP):

Herr talman! Jag tänkte först säga någonting om miljöprovning av skjut- och övningsfält.

I den av riksdagen antagna inriktningspropositionen för försvaret anges att övningsverksamheten ska intensifieras och förstärkas. Det är gott så. Detta kräver att man därmed har ett ökat nyttjande av skjut- och övningsfält. Utifrån detta har det motionerats om hur miljöprovningen påverkar användandet och tillgången på sådana fält.

I miljöbalken finns en fastlagd ordning för hur miljöprovning som rör exempelvis Försvarsmakten ska ske. Länsstyrelsens miljöprovning delegation är första instans, och ett ärende kan överklagas till mark- och miljödomstolen, som i så fall har att överlämna ärendet med ett eget yttrande till regeringen för provning.

Miljöbalkens krav innebär att en samlad provning ska göras av alla olika miljö- och hälsoeffekter som det finns risk att en verksamhet medför. En sådan provning är nödvändig för att vi ska kunna upprätthålla skyddet för miljö och hälsa.

I miljöprövningen får alla berörda myndigheter möjlighet att bidra med sina synpunkter. Prövningsmyndigheten gör sedan en sammanvägning av omständigheterna i ärendet och fattar till slut sitt beslut.

Herr talman! För närvarande finns det ett antal ärenden där det är aktuellt att utmäta ett sådant tillstånd enligt miljöbalken som har överlämnats till regeringen. Men den gemensamma nämnaren för flertalet av dessa ärenden är att de överlämnades till den borgerliga regeringen. Det finns frågor som har legat väntande i åtta år. Jag ser därför framför mig att den nuvarande regeringen arbetar väl med att utveckla sitt arbete med att hantera dessa frågor.

Det kan även noteras att den här regeringen vid sidan av den rena försvarspolitikerna arbetar med och satsar på att stärka länsstyrelsens arbete med just miljöfrågor och den typen av tillstånd, vilket förhoppningsvis påverkar tillståndsgivningen för miljöprövning av skjutfält och övningsfält. Mig veterligt säger oppositionen nej till dessa budgetsatsningar, vilket i så fall skulle försena avgörandet.

Herr talman! Jag vill även passa på att säga något om förslaget att utlandsstyrkan ska ha en mindre summa pengar tillgänglig för att hjälpa lokalbefolkningen i de områden där Sverige verkar. Den idén kan i första hand verka sympatisk, men jag skulle nog säga att den i grunden är problematisk.

Det är viktigt att inte sammanblanda militära och civila insatser även om de såklart bör synkas och samordnas. Det finns gott om exempel på att civila insatser faktiskt har äventyrats på grund av att civilbefolkningen som insatsen ska hjälpa har missuppfattat dem som en del av en militär insats.

Inte minst i Afghanistan finns exempel på detta. Svenska Afghanistankommittén har vid flera tillfällen menat att den tidigare har kunnat göra en utmärkt insats genom att verka genom lokal verksamhet. Man har kunnat flyga under radarn och inte uppfattats vara en del av en militär ansträngning. Men kommitténs insatser har försämrats eller äventyrats när andra, militära insatser har kommit i närheten och det har funnits risk för en sammanblandning.

Därför tycker jag att det är klokt om kammaren röstar nej till den typen av förslag och behåller den rådande ordningen.

Herr talman! I debatten kom nu även frågan om Försvarsexportmyndigheten upp. Den här regeringen har aviserat att man ska skärpa lagstiftningen för vapenexport, inte minst när det gäller exporten till icke-demokratier. Sverige ska inte vara med och beväpna diktaturer. Vi ska inte sälja vapen till stater när det finns risk att de använder dessa vapen mot sina grannar eller mot sin lokalbefolkning.

Som ett led i detta bredare arbete med försvarsexporten avvecklar också regeringen Försvarsexportmyndigheten, som har till särskild uppgift just att främja vapenexport. Dock ska det framhållas att flera delar av dessa uppgifter kommer att överföras till andra myndigheter för att värna transparens och granskning av exporten.

Anf. 106 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! De allvarliga attacker och händelser som skett den senaste tiden vittnar om hur det säkerhetspolitiska läget i vårt absoluta närområde allvarligt försämrats. Det är en oroligare tid. Vi måste ta alla hot på allvar och vidta de nödvändiga åtgärder som krävs, både civilt och militärt.

Med sommarens försvarspolitiska inriktningsbeslut för åren 2016–2020 tillfördes ytterligare pengar till försvaret, en nödvändig förstärkning som kommer att stärka vår försvarsförmåga.

Vi har en bred blocköverskridande överenskommelse – en viktig grund att utgå från i arbetet med att bygga upp vårt försvar. Centerpartiet har aktivt medverkat till den här överenskommelsen, som innebär att försvarets resurser stärks de kommande åren. Men vi ser att mer troligen kommer att behövas.

Givetvis påverkar det oss i Sverige och vår närmiljö när våra baltiska grannar känner sig alltmer utsatta och den militära aktiviteten i Östersjön fortsätter att öka.

Centerpartiet vill att försvaret ska finnas i hela landet och att försvaret ska vara tränat för att kunna agera i alla väderleksförhållanden och klimat som finns i vårt land men också på de platser där vi är med och gör internationella insatser.

Politisk stabilitet, ett konstruktivt ledarskap och beslut med bred förankring ger Försvarsmakten tydliga uppdrag och ekonomisk förutsägbarhet som den kan planera och dimensionera verksamheten utifrån.

Totalförsvarets planering ska nu återupptas. Det är angeläget att det här blir så konkret och sker så snart som möjligt, för säkerhetsläget fortsätter att förändras.

Civila–militära samarbeten omfattar hela samhället och måste utveckla metoder och arbetssätt som möter dagens och morgondagens hot, sårbarhet och utmaningar. Sverige behöver uthållighet och ett starkt totalförsvaret, där också frivilligorganisationerna och hemvärnet har stor betydelse.

Ett trovärdigt försvar är en avgörande förutsättning för att driva och hävda en trovärdig säkerhetspolitik. För att verka avhållande mot angrepp på Sverige och Sveriges integritet ska Försvarsmakten upprätta och vidmakthålla en militär tröskeleffekt.

Vårt försvar ska vara tillgängligt. Krigsförbanden måste bli mer personellt uppfyllda, materielbehoven måste tillgodoses och investeringar måste genomföras i enlighet med beslutade planer och beställningar.

Försvarsmakten ska i nära samarbete med andra stater genomföra övningar och operationer i Sverige och i Sveriges närområde och delta i insatser som behöver göras i andra delar av världen. Vi måste värna vår suveränitet och våra rättigheter, intressen och grundläggande värderingar och skydda svensk handlingsfrihet inför politiska, militära eller andra påtryckningar.

Vår säkerhet, herr talman, byggs solidariskt tillsammans med andra. För att klara de säkerhetspolitiska utmaningarna behöver vi fortsätta att stärka vår försvarsförmåga i hela landet.

Vi behöver också starta en process mot ett svenskt medlemskap i Nato. Vi ska visa vår solidaritet med våra nordiska och baltiska grannar. I processen för ett svenskt Natomedlemskap anser vi att Sverige bör eftersträva ett nära samarbete med Finland. Det här bidrar till att utveckla våra militära samarbeten i bland annat Norden och Östersjöområdet. Inte minst stabiliserar det vårt närområde.

Sverige tar genom medlemskapet i Europeiska unionen ett solidariskt ansvar för Europas säkerhet och för EU:s möjlighet att verka för fredlig och demokratisk utveckling i vår omvärld.

Nu prövas denna ömsesidiga deklaration och vårt bilaterala samarbete med Frankrike, där Sverige ska bistå Frankrike med hjälp. Det här måste vi fortsätta att följa i närtid och även pröva utifrån våra förmågor.

Att inriktningsbeslutet har satt fokus på ökad övningsverksamhet är mycket viktigt. Innevarande år kan vi se att varje förband ökar sin övningsverksamhet, och det planeras för krigsförbandsövningar för den kommande inriktningsperioden. Det här är oerhört viktigt för att stärka militärens förmåga. Det ger också en mer samlad bild av vår samordnade förmåga.

Vi talar om att öva med luftstridskrafter, sjöstridskrafter och i armén. Vi behöver dessutom öva för att fortsätta att stärka vår förmåga att hävda vårt luftrum och utveckla vår sjöövervakning.

På bordet ligger i dag två viktiga förslag till tillkännagivanden från riksdagen till regeringen. Försvaret måste ha tillgång till övnings- och skjutfält med skilda naturtyper och terrängförhållanden i olika delar av vårt land så att våra förband kan utbildas, träna och öva i olika klimatförhållanden. Utdragna handläggningstider för miljöprovning försvårar allvarligt Försvarmaktens möjligheter att utveckla övningsverksamheten.

Regeringen måste därför nu och i fortsättningen se över beslutsprocesserna för miljöprovningen så att vi kommer närmare ett läge där vi har uppdateringar och erforderliga beslut för tillstånd så att övningarna kan genomföras. I dag saknar många skjutfält dessa tillstånd, och det måste prioriteras.

Ur militärstrategisk synvinkel och med utvecklingen i Östersjöområdet har Gotland en mycket viktig strategisk position. Det är viktigt att vi har kontroll över sjö- och luftvägarna till och från Baltikum. Det är viktigt att vi får ökad militär närvaro på Gotland. Det stabiliserar situationen i Östersjöområdet. Därför vill jag understryka värdet av att riksdagen tillkännager att tillgången till långräckviddiga bekämpningssystem ska vara en prioriterad materiel fråga under kommande mandatperioder.

Vår förmåga är helt beroende av att vi har erforderlig personalförsörjning och modern utrustning som klarar att möta fiendens förmågor, och de utvecklas i dag. Riksdagens inriktningsbeslut från juni möjliggör fler satsningar på viktig och nödvändig materiel.

Hot, propaganda och vilseledande manövrer blir alltmer vanligt. Vi måste ha en långsiktig, medveten och genomgripande strategi som möter påverkanskampanjer och hybridkrigföring. Det kräver ökad kunskap och medvetenhet i vårt land, i vår befolkning. Inom hela vårt myndighetsområde behöver vi jobba med dessa frågor. Ett kritiskt förhållningssätt och en ökad kunskapsnivå bidrar till att stärka vår samlade försvarsförmåga men ökar också beredskapen för hur vi ska hantera hybridkrigföring och propaganda.

Även underrättelseverksamheten är central. Sverige måste aktivt kunna genomföra operationer i cybermiljön. Vi är beroende av en god försvarsunderrättelseförmåga, och den säkerhetspolitiska situationen kräver att vi kan inhämta, bearbeta, analysera och delge försvarsunderrättelser.

(Applåder)

Anf. 107 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Daniel Bäckström råkade komma in på Natofrågan, och även om det inte är huvudtemat för debatten är det svårt att låta bli att

kommentera den. Det är sällan man i debatten hör motargumenten, och jag tänkte därför passa på tillfället och ställa några frågor till Daniel.

Som jag bedömer det ökar ett Natomedlemskap inte vår säkerhet. I stället ökar det spänningen i vårt närområde. Det hjälper Putinregimen med den yttre fiende som en alltmer trängd och auktoritär regim behöver och efterfrågar. Det föser i praktiken in oss under ett kärnvapenparaply. Det gör oss till vapenbröder med ett land som bombar sin egen befolkning, Turkiet, och det minskar vår möjlighet att vara en egen röst i världen som pläderar och arbetar för fred och avspänning. Det är fakta som kanske borde tas upp när man diskuterar ett allt intimare samarbete med Nato, via värdlandsavtal och annat, men också när man diskuterar medlemskap.

Nato är inte en organisation som lyckats så väldigt väl de senaste åren med tanke på operationerna i Irak och Libyen; striderna i Irak skedde kanske inte formellt under Natoflagg, men väl med Natostöd. Och inte minst har vi Afghanistan, som inte precis är något framgångsexempel. Därför undrar jag hur Centerpartiets plötsliga hopp ombord på Natotåget motiveras utifrån de aspekter som jag här tagit upp.

Anf. 108 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Det är en oerhört viktig fråga som för Centerpartiets del har mognat fram över tid. Vi har haft åtskilliga säkerhetspolitiska debatter och diskussioner, också med utgångspunkt i hur det sett ut tidigare under kalla kriget och under 90-talets förändringar i vårt närområde. De senaste åren har vi tagit intryck av de förändringar som skett inom det säkerhetspolitiska fältet och då sett ett alltmer försämrat läge.

Utgångspunkten för oss är att när gränserna i Europa har flyttats och när större delen av vårt samarbete bygger på att vi redan jobbar ihop med Nato skulle Sverige aktivt kunna bidra till att stärka säkerhetsarbetet. I ett Natosamarbete skulle vi med en enig nordisk röst också kunna jobba med fredsaktiviteter. Vi ser gärna att Sverige och Finland här gör gemensam sak.

I och med att flera länder i Östeuropa ingår i Nato ser vi det som naturligt att Sverige jobbar tillsammans med dem för att stärka samarbetet och stöttar det arbete som sker i bland annat Baltikum och Polen. Vi tror inte att det leder till ökade spänningar utan bidrar snarare till stabilitet och till tydlighet där vi öppet redovisar vår aktuella ståndpunkt. Vi jobbar i dag oerhört nära Nato. Det som egentligen saknas är medlemskapet. I övrigt står vi mycket nära Nato.

Något behöver ske omgående. Vi behöver fortsätta att lyfta fram dessa frågor, för det har betydelse för vår framtida militära utveckling. Det handlar dels om att ha ett starkt fokus på hur vi utvecklar det svenska försvaret, dels om hur vi kan bidra till ett stabilare Europa men också till ett starkare samarbete där vi kan påverka med de möjligheter som ett medlemskap innebär.

Anf. 109 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att säga att jag har stor respekt för den tydlighet som allianspartierna visar i frågan. Det gör att den kan debatteras på ett lite annat sätt än när Natofrågan handlar om att vi i praktiken inlemmas i systemen samtidigt som det sägs att vi inte ska bli medlemmar. Det är bra att det blir tydligt. Det har jag respekt för.

Mina frågor kvarstår dock. På vilket sätt skulle Natomedlemskapet minska spänningsnivån i Östersjöområdet, vårt viktigaste närområde i det här fallet? På vilket sätt skulle det försvaga Putinregimens auktoritära tendenser? På vilket sätt skulle det kärnvapenparaply som vi i praktiken skulle glida in under hjälpa och förbättra vår säkerhet, när vi i och med det blir ett mer legitimt kärnvapenmål? På vilket sätt ska vi vara vapenbröder med Turkiet, som bombar sin egen befolkning, och agera tillsammans med dem i en försvarsallians? På vilket sätt ökar vår möjlighet att vara en röst i världen för fred, avspänning och nedrustning?

Alla dessa frågor kvarstår. Till det kan läggas att försvarsinriktningsbeslutet i praktiken innebär lite drygt 2 miljarder per år, men om vi ska följa Natos statuter, eller rättare sagt önskemål, då talar vi inte om de summorna. Då ska vi nästan fördubbla vår försvarsbudget. Sverige har en vana, bra eller dålig kan diskuteras, att följa de rekommendationer som våra internationella åtaganden och medlemskap på olika plan kräver. Hur tänker Centerpartiet finansiera ytterligare 40 miljarder till försvaret, för vi ska väl inte ha fribiljett?

Anf. 110 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! I mina hembygder i Värmland finns en nära koppling till Norge. Norge, som länge varit medlem i Nato, har på ett utmärkt sätt hanterat frågan om hur man jobbar förebyggande och med fokus på mer fredsarbete. De har lyckats förena ett medlemskap i en allians med ett aktivt arbete bland annat inom FN men medverkar också självständigt i olika processer som bygger fred och stabilitet i skilda delar av världen. Det finns mycket inspiration att hämta från Norge och hur de hanterar medlemskapet.

Centerpartiet tar också till sig hur Norge hanterat frågan om kärnvapen och utlandsstationerad trupp. För oss är det viktigt att ha ett nordiskt område som är fritt från kärnvapen. Det i sig kommer att bidra till stabilitet och avdramatisera hotbilden. Med vår svenska förmåga kan vi vara med och bidra till att stärka säkerheten i våra grannländer.

Den just nu absolut viktigaste frågan gäller det tryck som ökar på våra baltiska grannar. Vi är oerhört beroende av att ha en stark samarbetsanda runt Östersjön.

I och med att vi redan betraktas som nära Nato i ryskt perspektiv tror jag inte att detta kommer som någon överraskning, och det kommer heller inte att öka säkerhetsrisken. Snarare kommer det att bekräfta det som många ryska bedömare redan har sett, nämligen att Sverige i praktiken står väldigt nära Nato och att det operativa arbetet är väldigt synkat i de militära systemen. Därför tror jag inte att det kommer att bli någon överraskning, och jag tror inte att det kommer att ge den negativa säkerhetspolitiska effekt som antyds i frågorna här.

Jag hoppas att vi kan få fortsätta föra detta resonemang. Vi behöver göra det i kammaren tillsammans med diskussionen om militär förmågeutveckling, som också är viktig.

Anf. 111 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Det betänkande som vi debatterar i eftermiddag handlar om militära frågor. Som tidigare har påpekats bygger det på de olika förslag som riksdagens ledamöter har lämnat in under allmänna motionstiden.

Jag vill särskilt uppehålla mig vid två motioner – en av dem råkar jag själv ha skrivit, och en har Hans Wallmark skrivit – som har resulterat i bifall. Det är inte ofta som motioner föranleder bifall, men de här har gjort det.

Det fattades ett försvarsbeslut före sommaren som var väldigt viktigt. Det blev ett trendbrott. Vi har alltsedan kalla krigets slut sett en minskning i anslag och mannar. Vi hade ett invasionsförsvar där vi på papperet kunde få fram uppemot 850 000 man. Nu har vi fått något som är betydligt mindre, kanske runt 50 000 man. Nu tror jag inte att vi ska tillbaka till det gamla, men det är denna historia vi har.

Det som var så unikt med uppgörelsen var att den faktiskt gav mer pengar. Den betonade också vikten av att öva. Det kan inte nog understrykas: Antingen det gäller en blåsorkester eller ett fotbollslag måste man öva. Det gäller också för ett lands försvar. Det kommer inte att fungera om det inte övas.

Den första motionen, som jag själv skrev, handlar om en viktig sak, nämligen övningsområden. Ska Försvarsmakten kunna öva på riktigt måste man ha övningsområden.

I vårt land, konungariket Sverige, finns det 61 övningsfält. En gång i tiden fanns det många fler, men detta är vad som finns kvar. En knapp tredjedel av dem, 19 stycken, är nu föremål för regeringens behandling. Jag tycker att de förtjänar att räknas upp. Från norr till söder är de Lomben, Orrträsk, Kusträsk, Bodens södra – där till exempel i 19 övar – Härnö, Skärsviken, Roten, Marma – där de mellansvenska förbanden övar – Väddö, Söderarm, Veckholm, Härads, Korsö, Stabbo, Mellsten, Askö – det är ställen som är helt nödvändiga för att amfibieförbanden och de kustnära förbanden ska kunna öva – Karlsborg, Tofta och Göteborg.

Man skulle kunna hålla en utläggning om vart och ett av dessa. De är betydelsefulla för Försvarsmakten. Men jag vill nämna några ställen särskilt.

Det första stället jag vill ta upp är Tofta. Förr i tiden ägde Försvarsmakten väldigt stora markområden. I dag är Tofta det markområde man fortfarande äger. I dag kan man använda bara halva skjutfältet, och det räcker då inte ens till hemvärnet. Märkligt nog har det överklagats av Region Gotland. Sedan har det gått till länsstyrelsen, som har gett tummen ned till regionens överklagande och alltså gett tummen upp åt att Försvarsmakten ska få ha det man begär. Därefter har det gått till regeringens eget organ, mark- och miljödomstolen, för yttrande. Där ger man också tummen ned åt Region Gotland och tummen upp åt Försvarsmakten. Men likväl har Försvarsmakten inte kunnat ta över området. Svenska Dagbladet har kollat upp att den genomsnittliga handläggningstiden för sådana här ärenden är åtta år.

Då säger vän av ordning att detta är den borgerliga regeringens fel. Den borgerliga regeringen har förvisso inte varit perfekt i detta, långt därifrån, men nu har vi en försvarsuppgörelse som lägger stor emphasis på att man ska öva. Utan övningsfält går det inte att öva på riktigt. I en försvarsmakt behöver man materiel, mannar och övningar. Utan övningar blir det stopp i soldatfabriken.

Redan nu har vi alltför många vakanser. Det är alltför många soldater som fattas. Då är det allvarligt att det här problemet finns.

I förra veckan talade Sveriges Radio med Mats Hillerström, som är kapten och övningsledare på Härads skjutfält utanför Strängnäs. Han påpekade att detta begränsar hur hans skjutfält kan utnyttjas. Han sa: "Det går inte att strypa mer för då får vi inte tillräckligt många skott och då slutar övningarna av mot de sista månaderna av året för då finns det inte utrymme att öva längre." Detta är något som får soldater att sluta i förtid, och det kostar pengar.

Det sista exemplet jag ska ta är också något som togs upp i inslaget. Det är från min egen valkrets, närmare bestämt från Ledningsregementet i Enköping. Där säger man att man får åka till skjutfält längre bort när utrymmet på det egna skjutfältet tagit slut. "Det kostar i tid då vi måste åka dit och det kostar ekonomiskt då vi har många anställda soldater i dag och de är arbetstidsreglerade", säger Fredrik Wiebe, som är ställföreträdande chef på regementet.

Detta är ingen perifer fråga som man kan se bort ifrån. Det är något som måste lösas. Nu står ett enigt utskott bakom detta, och vi gör en beställning hos regeringen att man ska skynda på processerna. Det kan behövas.

Åsa Romson, som ju är miljöminister, uttryckte sig i Svenska Dagbladet om den här frågan. Hon sa: Vi måste öka takten. Det är bra, för det är ju Åsa Romson och hennes departement som ansvarar för frågorna. Men hon sa också något lite märkligt, nämligen att Försvarsmakten bör modernisera övningsformerna. Hon sa också att de måste anpassas bättre till lokalsamhället. Romsons yttrande är rätt betecknande: Ett land kan bli krigsskadat, vilket är förfärligt, men ett land kan också bli fredsskadat, så att vi aldrig tror att det är på riktigt eller att vi behöver öva på riktigt.

Vi behöver verkligen öva. I det rådande säkerhetspolitiska läget måste vi se till att vårt försvar är samövat och fungerar. Därför är jag så glad över att utskottet är enigt och att det har blivit en beställning till regeringen om att man ska skynda på.

Det är inte acceptabelt med åtta års handläggning. Skulle det bli så lång handläggningstid för exempelvis Tofta skulle vi hamna långt efter. Man har ju bara halva övningsfältet i dag. Den andra halvan kan man inte gå vidare med om man inte får klartecken för den första delen, som vi så väl behöver för att försvarsuppgörelsen ska fungera. Hela skjutfältet behövs för att de 230 soldater som ska vara på plats senast 2018 ska kunna öva fullt ut.

Den andra frågan, som också ett enigt utskott står bakom och har gjort ett tillkännagivande om, gäller långräckviddiga bekämpningsmedel.

Precis som föregående talare Daniel Bäckström talade om har Sverige ett utsatt läge. Det är ett önsketänkande att Sverige skulle kunna hålla sig utanför vid en konflikt i vårt närområde. Vi har också sagt, med vår solidaritetsförklaring, att vi ska ställa upp.

Vid en konflikt, om det skulle hända någonting i Baltikum, skulle det bli en kapplöpning. Det skulle kanske inte bli en invasion av Sverige, men de skulle nog vilja låna en del av svenskt territorium, exempelvis delar av Gotland för att få kontroll över Östersjön. Det är därför det är så viktigt och bråttom att vi får långräckviddiga bekämpningssystem. Det hade varit önskvärt att vi hade fått in det i den uppgörelse som kom nu, men det ligger framför oss. Då är det viktigt att påminna om att detta är någonting som vi så fort som möjligt bör få på plats för att kunna få ett bra försvar och ett

tryggt försvar som kan leverera trygghet till Sverige och till vårt närområde.

Sedan skulle vi kunna ha en lång diskussion om något annat. Daniel Bäckström var inne på det. Oavsett alla upprustningar som är nödvändiga och som behöver göras räcker det inte till. Vi skulle behöva vara med i Nato, men det får bli en annan diskussion, herr talman.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 112 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Jag hade mest tänkt prata om de motioner som det egentligen handlar om. Men med tanke på den utsvävning som har skett från vissa håll tänkte jag i alla fall ta upp några frågor i det stycket. Det går inte heller att undvika att nämna det tragiska som har hänt i Frankrike och på andra ställen i världen.

Jag tänkte tala om vårt bidrag från Sverigedemokraterna när det gäller omedelbara åtgärder för att stödja Frankrike. I dag säger NRK att en av terroristerna hade svenskt pass. Om det är bekräftat eller inte vet jag inte, men så säger man. Vårt förslag är att man omedelbart ska stoppa importen och exporten av terrorister. Gör det nu! Det är ett tips.

Med det sagt går jag över till något annat. Jag får en del samtal och frågor om varför vi inte pratar om ekonomi, Nato och så vidare. Det kommer. Till dem som lyssnar på det här säger jag: Vi kommer att återkomma till detta under hösten. Just här och nu är det några motioner som jag tänker ge förslag om och kommentera.

Men jag ska säga någonting till ledamoten Lena Asplund, herr talman, som använder en stor del av sitt anförande till att bemöta Sverigedemokraterna. Hon nämnde ordet ”skämmigt” i något sammanhang. Men är det någon, herr talman, som ska skämmas är det ledamoten själv och det parti som har varit med och avvecklat stora delar av försvaret, även om man nu försöker friskriva sig: Det var inte vi som hade makten. Man pratade väl alldeles nyss. Det blir nästan mycket skämmigt av er. Jag tänker på alla dem som har varit i utlandstjänstgöring, de som har skadats eller dödats.

Herr talman! Moderaternas statsminister avfärdade detta med att det var ett särintresse: Försvarsmakten. Ni borde skämmas.

Sedan tänker jag lite grann på dem som säger att det är detaljstyrning. Jag håller med Vänsterpartiet och flera andra. Vi får passa oss så att vi inte detaljstyr för mycket. Men i fråga om några av de saker som vi detaljstyr är det en frukt av samarbete med försvaret, av samarbete med Försvarshögskolan. Vilket system skulle ni vilja ha för att lösa era uppgifter? Vilket robotsystem tycker ni är bäst? Det är många sådana saker som vi lägger i vår tanke om ett framtida försvar. Vissa av er benämner det felaktigt som att vi detaljstyr. Det är en ren frukt av Försvarsmaktens önskemål. Då ger jag en inriktning i fråga om hur vi ser på det här. Det kan vara bra att tänka på det.

Herr talman! Om försvarsanslaget blir bestämt måste målen och försvarsförmågan anpassas efter det. Det är en påse pengar. Vad kan ni göra med den? Så är situationen i dag. Försvarsanslaget är bestämt, och målen måste anpassas. Vår idé, Sverigedemokraternas tankar om det här, är att man ska vända på det. Målen och försvarsförmågan bestäms. Det innebär

att försvarsanslaget måste anpassas efter det. Ändrar vi sedan på försvarsanslaget måste vi ändra på målsättningen och därmed påverka förmågan i Försvarsmakten. Det är två vitt skilda sätt att se på det.

Därmed tänkte jag, herr talman, gå över lite grann till det som det egentligen skulle handla om.

Vi kan titta på det som handlar om grundorganisatoriska frågor. Vi har skrivit en motion som berör skyddsområden. Skyddsområden togs bort 2010. Då avvecklade man skyddsområden. Vad var det för vits med detta? Jo, det är klart att man drar ned på Försvarsmakten. Man avvecklar befästningar i kustområden och överallt. På den tiden var det utmärkta skyddsområden med stora skyltar om att det var förbjudet för utlänningar att vistas inom de områdena. När skyddsområdena försvann gick det över till skyddsobjekt. Det kan vara riksdagen. Det kan vara andra föremål. Ett skyddsobjekt gäller lika för utlänningar som för svenskar.

Nu när vi bygger upp Försvarsmakten igen på olika sätt, på Gotland och runt omkring, finns det anledning, tycker vi, att gå tillbaka och se över detta: Vad kräver detta för skyddsområde där inte utlänningar har tillträde? Ni som lyssnade på de sekretessbelagda delarna av våra föredragningar kanske kan dra sig till minnes att det finns ett visst fog för att återinföra skyddsområden. Därav följer den motion som ni säger nej till. Skyddsobjekten utses för fem år, och befogenheterna för skyddsvakter har inte ändrats.

Sedan tänkte jag lite grann beröra övnings- och skjutfälten. Där har moderaten Jesper Skalberg Karlsson en motion, herr talman. Den motionen är bra. Den stöder vi. Vi tycker att den i allt väsentligt är som den vi har skrivit. Vi tycker att den är tillräckligt bra för att stödja den och inte gå i krig om några ord hit och dit. Det är en bra motion.

Sedan tittar vi på miljöprovningen för övnings- och skjutfälten. Det har berörts mycket här. Men vi vill i alla fall belysa det lite grann och komma med ett förslag.

Hur går en miljöprovning till? Det finns ett behov hos Försvarsmakten. När det behovet är klart går det till miljöprovningsdelegationen, MPD. Där bereder man detta ärende. Beredningen är klar efter en historiskt lång process. Alliansregeringen försökte förkorta den genom att ålägga dem en begränsning. Det var bra gjort. Det var en bra intention. Man kan överklaga när de är färdiga med sin beredning. Vad händer efter ett överklagande? Jo, då går det till mark- och miljödomstolen. Då ska det beredas igen – eller hur? Vad händer sedan? Jo, sedan ska regeringen bereda ärendet och lämna förslag till yttrande. Var landar det då? Jo, då landar det på Miljö- och energidepartementet, som ska bereda frågan.

Vem som helst inser att vi bygger in en enorm tidsprocess i det här. Förslaget är att det ska gå från miljöprovningsdelegationen, som bereder det, rakt ned till Miljö- och energidepartementet – överklaganden och sådant ska vi ha kvar. Där bereder man, föreslår och fattar beslut. Ta bort gången med mark- och miljödomstolen! Det kan bakas in i det andra. Förkorta beredningstiden! Det är ett konkret förslag. Det framgår lite mer detaljerat i våra skrifter. Fundera lite grann på det! Det är ett konkret förslag som vi kan resonera om senare.

Jag går in på punkt 4 som vi hade. Vi stöder motionen om Tofta skjutfält som ledamoten Mikael Oscarsson talade om. Den är bra. Det är lite

ord hit och dit, men vi tycker att motionen är bra. Eftersom den liknar vår egen är vi särskilt förtjusta i den.

Om jag ska tala lite om detaljer kring materiel- och anskaffningsfrågor så för man nu in personbil 8, tror jag att den benämns, och de gamla fhas ut. Då är det någon som säger att vi pekar ut terrängbil 13. Men det gör ju hemvärnet! De pekar ut dessa fordon som gamla. De duger inte längre, och då för man in andra. Är det detaljstyrning?

Även det stora problemet på materielsidan som många krigsförbandschefer vid hemvärnet upplever är detaljer. Skorna är trasiga, men man får inte ut nya. De bitarna måste vi också titta på. Lyssna på hemvärnsförbandscheferna och bataljonscheferna, och glöm inte de här detaljerna! Det är stora brister på den typen av materiel för hemvärnssoldaterna. Det lyfter vi fram i våra delar.

Det som står om långräckviddigt bekämpningssystem är bra. Därför stöder vi det. Men när vi tittar på det som framgår av texten om det långräckviddiga bekämpningssystemet tycker vi att man låser fast sig lite grann vid mer en typ av långräckviddigt robotsystem som är bra för att nå angripare i vårt eget hemland.

Vi tycker dock att man missar ett steg. Vi vill ha ett kraftigt luftvärns-system som prioritet ett, om man måste ha *ett* system. Om du inte kan skydda dig själv mot inkommande missiler blir nämligen det mesta bortskjutet när du sedan ska skicka iväg långräckviddigt robotsystem mot en angripare. Det här borde naturligtvis införas parallellt, men måste man prioritera ett av dem så är det luftvärnet.

Detta är ett av de system som vi med anledning av den utveckling som har skett tycker att vi kan köpa över disk. I övrigt tycker vi, till skillnad från vissa andra av er, att vi ska satsa på svensk försvarsindustri där det finns sådan kompetens. I första hand ska beställningen läggas hos svensk försvarsindustri där det finns kompetens. Denna inriktning är mycket viktig för Sverigedemokraterna.

Vissa delar måste dock köpas över disk, och luftvärnssystemet är ett sådant. Man kan till exempel tänka sig Aster 30, som är ett utmärkt system. Det finns andra utmärkta system också, till exempel ett ryskt system, herr talman, men det kanske inte är aktuellt av många skäl.

Sedan kan vi tänka oss attackroboten Taurus, som utvecklats av ett svensk-tyskt företag och som jag hoppas att ni känner till. Den kan man fortsätta utveckla. Det är ett alldeles utmärkt vapen mot hårda mål.

Det finns lite grann kring detta, men vi stöder trots allt Moderaternas förslag om det långräckviddiga bekämpningssystemet.

När det gäller Försvarsmaktens anläggningar har vi skrivit en motion om att man ska få ned ett ökat skydd för ledning i berggrum.

Klockan går, så ni får hållas i spänning till nästa gång Sverigedemokraterna har ett anförande här.
(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU5 Godkännande och marknadskontroll av fordon

1. utskottet

2. res. (M, C, FP, KD)

Votering:

173 för utskottet

116 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 40 SD, 19 MP, 17 V

För res.: 72 M, 15 C, 17 FP, 12 KD

Frånvarande: 16 S, 12 M, 8 SD, 6 MP, 7 C, 4 V, 2 FP, 4 KD, 1 -

TU3 Ändring i lagen om vägtrafikregister

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU4 Senarelagt införande av redovisningscentraler

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU4 Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

272 för utskottet

17 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 72 M, 40 SD, 19 MP, 15 C, 17 FP, 12 KD

För res.: 17 V

Frånvarande: 16 S, 12 M, 8 SD, 6 MP, 7 C, 4 V, 2 FP, 4 KD, 1 -

§ 12 (forts. från § 10) Militära frågor (forts. FöU3)

Militära frågor

Anf. 113 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! I min ungdom drömde jag om att min röst skulle fylla ett operahus, men min sånglärare sa att den snarare skulle tömma det väldigt

fort. Jag fick den känslan nu när jag skulle påbörja detta replisksifte samtidigt som kammaren tömdes efter voteringen.

Det var inte bara så att du överskred talartiden med 50 procent, Roger Richtoff, utan jag skulle vilja säga att du överskred också det mesta annat med 50 procent – inklusive en del budgetrestriktioner. När det gäller detta med detaljstyrning tycker jag att det är fantastiskt att du uttrycker dig som att ni har gjort de här förslagen i samarbete med försvaret och Försvarshögskolan. Jag vet inte om de erkänner er som samarbetspartner på det sättet. Jag tycker att det är ett gravt missförstånd av vad politikerrollen innebär när man uttrycker sig på det sättet.

När det sedan leder till en sådan detaljstyrning att man är nere på en väldigt detaljerad nivå, för att uttrycka mig diplomatiskt, kan jag säga att man fullständigt saknar tilltro till Försvarsmaktens kompetens. Det förvånar mig att Sverigedemokraterna uttrycker det så. Tror ni verkligen att politikerstyrning på detaljnivå av den art ni uppvisar i era motioner är en framgångshistoria? Då tror jag att ni har skäl att göra vissa omprövningar.

Av någon anledning kommer jag att tänka på uttrycket ”Djävulen bor i detaljerna”. Då menar jag inte den värderade ledamoten.

Anf. 114 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Samarbetet har inte sett ut så att vi sitter där och samarbetar. Men när vi lägger fram våra förslag på hur en framtida försvarsförmåga ska se ut och hur vi bygger upp strukturen tycker vi, till skillnad från ledamoten från Vänsterpartiet, att det kan vara intressant att höra vad proffsen tycker. Om proffsen när det gäller luftvärnssystem räknar upp tre system tycker vi att det kan vara bra att ha med sig det när man tittar på en framtida inriktning för försvarsförmågan. Att Vänsterpartiet inte bryr sig om vad proffsen skulle tycka om detta är en helt annan sak.

Det beror nog på detta med alternativ ett och alternativ två. Om försvarsanslaget ska styra blir det vad det blir, men om försvarsförmågan ska styra får vi skjuta till medel. Vad får man då för medel? Motsvarar de den försvarsförmåga vi ställer krav på? Nja, det gör de kanske inte. Nähä, då ska man ändra på målsättningen. Där skiljer sig Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna tydligt åt.

Jag tror nog på det sättet vi arbetar. Det handlar om att kontrollera, precis som jag gjorde nu, med miljöförvaltningarna hur gången är. Får man samarbeta och fråga vad de tycker vore lämpligt för att snabba upp tiden? Nej, kanske inte, enligt Vänsterpartiet. Det är tydligen inte riktigt rätt att fråga dem vad de tycker.

Anf. 115 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Självklart har jag aldrig uttryckt det som Roger Richtoff försöker antyda, det vill säga att det vore ointressant att höra vad proffsen tycker eller att man inte ska få fråga. Politiken ska dock inte vara skickebud för att verkställa de önskemål som kommer, utan politiken ska fatta beslut på lite andra grunder.

Det är tvärtom, skulle jag vilja säga, för det jag försöker uttrycka är en respekt för Försvarsmaktens professionalitet. Vad Roger Richtoff uttrycker med de detaljerade föreskrifterna om vilka bilar som ska köpas,

om taktiska radiosystem och om att köpa tillbaka miniubåtar är exakt motsatsen, nämligen bristande respekt för professionaliteten inom Försvarsmakten. Det tycker jag är oerhört förvånande.

Det gäller som sagt inte bara en teoretisk diskussion. Vi vet alla – Riksrevisionen påpekade det, liksom hjärnforskare jag har citerat – vad detaljstyrning innebär för en organisation. Det leder till att den strategiska styrningen försummas. Det leder lätt till informell styrning, vilket inte är tillåtet och vilket Försvarsmakten upplever. Det leder framför allt till att organisationen förlamas, för det är ingen idé att ta de initiativ man kan utifrån sin yrkesmässiga kompetens eftersom politiken kommer och lägger sig i.

Tycker du verkligen att politiken ska detaljstyra Försvarsmakten, Roger Richtoff? Anser du verkligen att politikerna här, du själv och jag inkluderade, har den kompetensen?

Anf. 116 ROGER RICHTOFF (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker så här: Ledamoten är fostrad i det politiska livets anda. I det politiska livet har man sin huvudsakliga karriär i det yrke en politiker får. Det behöver inte vara fel på något sätt, men det som är typiskt är när man försöker föra över resonemanget. När det gäller vad jag skulle ha tyckt om detaljstyrning till fullo och allt sådant undrar jag vad det har med det här resonemanget att göra.

Jag vänder tillbaka igen till frågan: Vad är det för fel att efterhöra vad proffsen tycker när man bygger en försvarsförmåga? Varför gör man det ibland? Jo, därför att då kan man också hämta hem en prislapp. Då är vi vid alternativen igen: Vänsterpartiet, här får ni en påse pengar. Det blir säkert bra. Gör som ni vill!

Jag håller med om att vi ska minska detaljstyrningen, och det arbetar vi också med. Men vi kommer aldrig att gå så långt att vi inte förbehåller oss rätten att fråga FMV: Vad är era bästa förtjänster? Vad är er bästa kompetens?

För att få reda på detta kan man också styra industrin till framtagande av väsentliga stridsvapen eller andra konstruktioner som är bra för försvarsförmågan. Det kan vara ett robotsystem eller annat. Detta kommer vi alltid att göra, men vi kommer aldrig att sluta arbeta för att ta bort så många detaljer som möjligt. Men det här bygger inte på detaljer som vi sitter och hittar på själva. Och det bygger inte på samarbete under timmar och nätter, utan det bygger på att försöka öka förståelsen.

Vi som har jobbat i över 35 år och även gått i försvarsskolor kanske värderar den här professionalismen betydligt högre än vad Vänsterpartiet gör. Det vet jag inte.

Anf. 117 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Under förra mandatperioden skiftade säkerhetsläget ganska allvarligt i vår omvärld. Också i våra närområden – Östersjön, Nordkalotten och Baltikum – upplevdes en markant förändring i det som tidigare hade varit en ganska fredlig region. Det gav att den förra regeringen tillförde medel för en ökad övningsverksamhet. Och jag tror att det var väldigt viktigt att vi genom nya pengar fokuserade på ökad övningsverksamhet just för det nationella försvaret. Inriktningen på det nationella försvaret och en ökad övningsverksamhet har också blivit stadfast i det senaste försvarsbeslutet.

Vi har ju, som tidigare konstaterats i den här debatten, en viss förkärlek i vårt utskott för att inte bara diskutera detaljer utan även gå in på direkta materielfrågor. Men låt mig säga att det spelar inte någon roll vilken materiel vi har om vi inte kan öva och använda den på rätt sätt. Det spelar sålunda ingen roll vilken räckvidd ett bekämpningssystem har, vilka flygplan vi har, vilken armémateriel vi har om inte trupperna övas för att kunna använda den på rätt sätt.

Det finns i dag ett problem, och det är att vi har många övningsplatser som har begränsningar vilka inverkar menligt på Försvarsmaktens verksamhet. Vi har i ljust av det förändrade omvärldsläget, där vi ska öva mer, skapat oss själva onödiga problem.

Vidare har vi i riksdagen sagt att försvaret även ska öva i större enheter, upp till brigad. Det är ett beslut som riksdagen har fattat. Då behövs det också en regering som ger förutsättningar att göra detta, och det finns i alla lägen inte.

I utskottets betänkande står det att det är 18 militära övningsplatser som för närvarande står under miljöprovning.

Herr talman! Rätt ska vara rätt. Det är faktiskt 19 övningsplatser som för närvarande står under miljöprovning, för under ärendets hantering har nya ärenden kommit till utan att fler ärenden har blivit slutbehandlade. Vi har alltså för tillfället en situation som i grunden är ohållbar. Vi får allt fler övningsplatser och allt färre som faktiskt kan användas på det som Försvarsmakten önskar.

Man kan givetvis resonera på olika sätt när det gäller övningar, och de kan ske på många sätt. Men om förband ska kunna uppträda taktiskt måste övningarna även innehålla taktiskt uppträdande. Det räcker inte att vi bara har skjutbanor, exercisfält och garage, utan vi måste ha övningsfält för att kunna få våra förband att få de stridsvärden som vi vill ha.

Mikael Oscarsson drog hela listan med de övningsfält som är aktuella för miljöprovning, och många av dem ringer i öronen på oss som har varit värnpliktiga eller försvarsmaktsanställda. Det handlar inte om de små övningsfälten, utan många av dem är helt avgörande för våra nuvarande försvarsarters möjligheter att öva.

Som sagt är det 19 övningsplatser. Bland dessa finns kanske ett av de mest prioriterade övningsfälten på Gotland, som tillsammans med F 17 i Visby också håller på att miljöprövas för närvarande. Det innebär stora provningar för Försvarsmakten som håller på att bygga infrastruktur och bygga upp förutsättningar för olika förband att samöva. Just att man har de här problemen samtidigt som man håller på att bygga nya förband skapar givetvis spänningar.

Dock genomfördes en övning på Gotland för ett par veckor sedan och som genomfördes väldigt väl. Det tyder ändå på Försvarsmaktens förmåga att anpassa sig till den situation som man har.

Jag är i alla fall väldigt tacksam för att vi har fått ett enigt utskott som ställer sig bakom att skicka en beställning till regeringen om att förkorta handläggningstiden för vissa ärenden. Eftersom den tidigare regeringen har inlett det arbetet hoppas jag att det inte ska ta alltför lång tid att få fram beställningen till riksdagen.

Herr talman! I dag har knappt 50 personer av Försvarsmaktens personal ställts till förfogande för att bistå i det stora flyktningmottagande som Sverige för närvarande har. Jag tycker att det är bra att Försvarsmaktens

resurser kan användas när samhället utsätts för stora påfrestningar. Jag skulle önska att det kunde ske vid fler tillfällen och många gånger med mindre byråkrati än i dag.

Försvarsmaktens resurser ska givetvis i första hand användas till att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Men det i sig borde inte hindra att försvaret kan hjälpa övriga samhället när det utsätts för påfrestningar eller är i kris.

Vidare, herr talman, har Försvarsmakten upplåtit fyra av sina övningsplatser för boende för asylsökande. Även här är det bra att samhällets samlade resurser kan användas för att stödja andra myndigheter. Det är givetvis förträffligt.

Däremot är jag lite frågande till hur detta samordnats. Jag har ställt frågor om detta, och budskapen har varierat om vilken tidsutdräkt det handlar om, alltifrån enstaka veckor till flera år. De beskedet underlättar ju inte för Försvarsmaktens planering. Jag har till och med ställt en enskild fråga till den högsta politiska ledningen och fått svaret att det ska vara under en begränsad tid. Det svaret skulle jag kanske säga ger en begränsad information om hur framtidsläget ser ut.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att den som aldrig byter uppfattning, liksom en klocka som slår, förr eller senare förmodligen får rätt någon gång. Jag tror att det är viktigt att vi tittar på omvärlden och ser vilka förutsättningar vi har.

Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i försvarsutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 25 november.)

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2015) 496 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/92/EG av den 22 oktober 2008 om ett gemenskapsförfarande för att främja öppenheten beträffande prissättningen på gas och el levererad till industriella slutanvändare

Motioner

med anledning av prop. 2015/16:39 En modernare rättegång II
2015/16:3269 av Johan Hedin (C)

med anledning av skr. 2015/16:37 Riksrevisionens rapport om aktivitetsersättning

2015/16:3266 av Solveig Zander och Johan Forssell (C, M)
2015/16:3267 av Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (FP)

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 november

2015/16:196 Studiehandledning på modersmål

av *Daniel Riazat* (V)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:197 Åtgärder mot vargattacker

av *Ulf Berg* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:198 Effekter av att fasa ut sysselsättningsfasen

av *Lotta Finstorp* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:199 Slopade skyddsvallar för Sveriges ekonomi

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:200 ROT-avdrag för inomhuspooler

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:201 Försämring av RUT-avdraget med anledning av obefintlig poolrengöring

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:202 Inkomstskatt för äldre

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:203 Livet på landsbygden

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 november

2015/16:336 Syftet med anslag till energilagring

av *Josef Fransson* (SD)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:337 Skattebefrielse för funktionshindrades extrakostnader för bil

av *Catharina Bråkenhielm* (S)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:338 Vilka "traineejobbare" finansministern har träffat

av *Fredrik Schulte* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:339 Från- och tillval i hyresrätt
av *Caroline Szyber* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2015/16:30
19 november

2015/16:340 Apotekarkajen i Slite hamn
av *Allan Widman* (FP)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:341 Väntetider för abort
av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:342 Taltidning till nytta för fler
av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:343 Styrning av det ekonomiska stödet till landstingen
av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:344 Swedish Welcome
av *Johan Hultberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 18 november

2015/16:207 SJ:s vinstutdelning

av *Fredrik Schulte* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:224 SOS Alarm

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:258 Initiativ till uppdaterat skatteavtal med Tyskland

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:261 Rehabiliteringsgarantin

av *Wiwi-Anne Johansson* (V)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:262 Prioriteringar i biståndsbudgeten

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:259 Klimatbistånd inför COP 21

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:260 Fossilfritt Sverige

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:264 Fossilfritt Sverige

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

- 2015/16:265 Fossilfritt Sverige**
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)
- 2015/16:278 Fossilfritt Sverige**
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)
- 2015/16:266 Åtgärder för att minska rattfylleriet**
av *Monica Haider* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2015/16:267 Den nationella livsmedelsstrategin**
av *Anders Forsberg* (SD)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)
- 2015/16:263 Trängselskatt**
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2015/16:275 Havsfiskelaboratoriets lokalkontor i Karlskrona**
av *Peter Jeppsson* (S)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)
- 2015/16:276 Vinstuttagen från de statligt ägda bolagen Akademiska Hus och Statens Järnvägar**
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)
- 2015/16:274 Effektivare polis**
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2015/16:270 Reformering och konkurrensutsättning av Arbetsförmedlingen**
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)
- 2015/16:281 Civilsamhällets förmåga att hantera väntetiderna i asylhanteringen**
av *Lotta Olsson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)
- 2015/16:277 Myndigheters försäljning av personuppgifter**
av *Daniel Sestrajcic* (V)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)
- 2015/16:268 Utrikesministerns frånvaro vid Nordiska rådets session**
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)
- 2015/16:279 Återinrättande av beredskapspolisen**
av *Roger Haddad* (FP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2015/16:312 Fråga om beredskapspolisens återuppriktande**
av *Allan Widman* (FP)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2015/16:269 Insyn och uppföljning av Polismyndighetens omorganisation**
av *Roger Haddad* (FP)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:280 Småskalig vattenkraft som sinar

av *Cecilia Widegren* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:284 UF-företagande

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Aida Hadzialic (S)

2015/16:282 Överprövning av beslut om jakt på vissa rovdjur

av *Daniel Bäckström* (C)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:283 Kostnader för avhysning

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:285 Utökning av skolidrotten

av *Ulrika Heindorff* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2015/16:290 Moms på e-böcker

av *Jörgen Warborn* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:288 Olika lagstiftning för alkoholhaltiga drycker och alkoholhaltiga preparat

av *Barbro Westerholm* (FP)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:289 Förhindrande av streetracing

av *Thomas Finnborg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:292 Stöldgods som lämnar landet

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:291 Ändringar i EU:s vapendirektiv

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:294 Energimyndighetens klimatprojekt i Uganda

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:295 Felaktiga påståenden från finansministern

av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:309 Miljöministerns syn på eventuella miljökonsekvenser av Tvärförbindelse Södertörn

av *Erik Ottoson* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:302 Öppna data

av *Erik Ottoson* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2015/16:301 Missbruk av svenska pass

av *Kent Ekeröth* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:297 Antalet specialsjuksköterskor inom svensk sjukvård

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2015/16:30
19 november

2015/16:303 Social hållbarhet i Sverige

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:298 Klimataspekterna i miljöbalken

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:299 Vattenkraftsutredningen

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:304 Våld vid fotbollsmatcher

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:305 Polisanmälningar som blir meningslösa

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:296 Problemet med sjögull i våra vatten

av *Åsa Coenraads* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:311 Tillsyn av kosttillskott

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:307 Rätten att arbeta i väntan på utvisning

av *Amir Adan* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.17.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med § 8,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 3 Godkännande och marknads kontroll av fordon.....	1
Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU5	1
Anf. 1 STEN BERGHEDEN (M).....	1
Anf. 2 GÖRAN LINDELL (C).....	3
Anf. 3 ROBERT HALEF (KD).....	4
Anf. 4 LEIF PETTERSSON (S).....	5
Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik	7
Anf. 6 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	8
Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik	8
Anf. 8 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	9
Anf. 9 GÖRAN LINDELL (C) replik	9
Anf. 10 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	10
Anf. 11 GÖRAN LINDELL (C) replik	10
Anf. 12 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	10
Anf. 13 ROBERT HALEF (KD) replik.....	11
Anf. 14 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	11
Anf. 15 ROBERT HALEF (KD) replik.....	12
Anf. 16 LEIF PETTERSSON (S) replik.....	12
Anf. 17 PER KLARBERG (SD)	12
Anf. 18 STEN BERGHEDEN (M) replik	13
Anf. 19 PER KLARBERG (SD) replik	14
Anf. 20 STEN BERGHEDEN (M) replik	14
Anf. 21 PER KLARBERG (SD) replik	15
(Beslut fattades under § 11.).....	15
§ 4 Ändring i lagen om vägtrafikregister	15
Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU3	15
(Beslut fattades under § 11.).....	15
§ 5 Senarelagt införande av redovisningscentraler.....	15
Trafikutskottets betänkande 2015/16:TU4	15
(Beslut fattades under § 11.).....	15
§ 6 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	16
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16: MJU4	16
(Beslut fattades under § 11.).....	16
§ 7 Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1	16
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU4	16
Anf. 22 DANIEL RIAZAT (V).....	16
Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S)	17
Anf. 24 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	18
Anf. 25 GUNILLA SVANTORP (S) replik	18
Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	18
Anf. 27 GUNILLA SVANTORP (S) replik	19
Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	19
Anf. 29 JABAR AMIN (MP)	20
(Beslut fattades under § 11.).....	21

§ 8 Militära frågor	21
Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU3	21
Anf. 30 MIKAEL JANSSON (SD)	21
Anf. 31 STIG HENRIKSSON (V)	23
Anf. 32 ALLAN WIDMAN (FP)	24
Anf. 33 STIG HENRIKSSON (V) replik	26
Anf. 34 ALLAN WIDMAN (FP) replik	26
Anf. 35 STIG HENRIKSSON (V) replik	27
Anf. 36 ALLAN WIDMAN (FP) replik	27
Anf. 37 MATTIAS OTTOSSON (S)	27
Anf. 38 LENA ASPLUND (M)	28
(forts. § 10)	31
§ 9 Frågestund	31
Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN	31
<i>Ensamkommande flyktingbarn</i>	31
Anf. 40 GUNILLA NORDGREN (M)	31
Anf. 41 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	31
Anf. 42 GUNILLA NORDGREN (M)	32
Anf. 43 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	32
<i>Återsändande av asylsökande till första säkra land</i>	32
Anf. 44 MARKUS WIECHEL (SD)	32
Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	33
Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD)	33
Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	33
<i>Nedläggning av lokala arbetsförmedlingskontor</i>	34
Anf. 48 ANNIKA QARLSSON (C)	34
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	34
Anf. 50 ANNIKA QARLSSON (C)	34
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	35
<i>Flyktingmottagandet och kommunernas välfärdsuppdrag</i>	35
Anf. 52 NIKLAS KARLSSON (S)	35
Anf. 53 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
Anf. 54 NIKLAS KARLSSON (S)	36
Anf. 55 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
<i>Traineejobb för nyanlända</i>	37
Anf. 56 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	37
Anf. 57 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	37
Anf. 58 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	37
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	38
<i>Flyktingmottagandet och finansieringen av välfärden</i>	38
Anf. 60 DANIEL SESTRAJCIC (V)	38

Anf. 61 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
Anf. 62 DANIEL SESTRAJCIC (V).....	39
Anf. 63 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
<i>Delningsekonomin</i>	39
Anf. 64 MATHIAS SUNDIN (FP).....	39
Anf. 65 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 66 MATHIAS SUNDIN (FP).....	40
Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
<i>Ungdomsarbetslösheten och traineejobben</i>	41
Anf. 68 MARCO VENEGAS (MP)	41
Anf. 69 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	41
Anf. 70 MARCO VENEGAS (MP)	41
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	41
<i>Beredskapspolisen</i>	42
Anf. 72 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	42
Anf. 73 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
Anf. 74 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	42
Anf. 75 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	43
<i>Översyn av Arbetsförmedlingen</i>	43
Anf. 76 JENNY PETERSSON (M).....	43
Anf. 77 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	43
Anf. 78 JENNY PETERSSON (M).....	44
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	44
<i>Terroristers svenska medborgarskap</i>	44
Anf. 80 ADAM MARTTINEN (SD).....	44
Anf. 81 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
Anf. 82 ADAM MARTTINEN (SD).....	45
Anf. 83 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
<i>Föräldraansvaret och jämställdheten</i>	45
Anf. 84 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	45
Anf. 85 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	46
Anf. 86 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	46
Anf. 87 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	46
<i>Stöd till överskuldssatta</i>	47
Anf. 88 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	47
Anf. 90 HILLEVI LARSSON (S)	47
Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
<i>Avvisning vid avslag på asylansökan</i>	48

Anf. 92 JOHAN FORSSELL (M).....	48
Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
Anf. 94 JOHAN FORSSELL (M).....	49
Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
<i>Statens stöd till mottagandet av ensamkommande flyktingbarn</i>	50
Anf. 96 YASMINE LARSSON (S)	50
Anf. 97 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	50
Anf. 98 YASMINE LARSSON (S)	50
Anf. 99 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	50
Anf. 100 ANDRE VICE TALMANNEN	51
§ 10 (forts. från § 8) Militära frågor (forts. FöU3).....	51
Anf. 101 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	51
Anf. 102 LENA ASPLUND (M) replik	51
Anf. 103 MIKAEL JANSSON (SD) replik.....	51
Anf. 104 LENA ASPLUND (M) replik	52
Anf. 105 JAKOP DALUNDE (MP).....	52
Anf. 106 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	53
Anf. 107 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	55
Anf. 108 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	56
Anf. 109 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	56
Anf. 110 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	57
Anf. 111 MIKAEL OSCARSSON (KD)	57
Anf. 112 ROGER RICHTOFF (SD)	60
(forts. § 12).....	62
Ajournering	62
Återupptagna förhandlingar	63
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	63
TU5 Godkännande och marknads kontroll av fordon	63
TU3 Ändring i lagen om vägtrafikregister	63
TU4 Senarelagt införande av redovisningscentraler	63
MJU4 Ändringar i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel.....	63
UbU4 Obligatoriska bedömningsstöd i årskurs 1	63
§ 12 (forts. från § 10) Militära frågor (forts. FöU3).....	63
Anf. 113 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	63
Anf. 114 ROGER RICHTOFF (SD) replik	64
Anf. 115 STIG HENRIKSSON (V) replik.....	64
Anf. 116 ROGER RICHTOFF (SD) replik	65
Anf. 117 JAN R ANDERSSON (M).....	65
(Beslut skulle fattas den 25 november.)	67
§ 13 Bordläggning	67
§ 14 Anmälan om interpellationer	68
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	68
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	69
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.17.	72